

Østfoldslekt

Digitalt medlemsblad nr. 2-2026

SLEKT OG DATA
ØSTFOLD

INNHold

3. Lederspaltten, ved Henning Pytterud
4. Referat fra januarmøtet, der Petter Lilleby fortalte om betalte kilder i Sverige
9. Svenske soldatnavn i slekta, av Anne Marie Sandhaug
14. Referat fra årsmøtet 2026
17. Datahjørnet: om å redde gammelt analogt materiale, av Henning Pytterud
23. Innflyttede svensker til Østfold, av Margaret Strand
28. «Carl Svenske», en fortelling om et 180 år gammelt identitetstyveri, av Svein Karlsen
42. Noen inntrykk fra landsmøtet i Harstad, ved styret
47. Tips for slektsgranskere, ved Margaret H. Strand

Bildet på forsiden:

Anne Marie Sandhaug ved standen til Centrala Soldatregistret på de svenske släktforskar dagarne.

Se artikkelen på side 9.

Aktivitetskalender

Torsdag 21. mai kl. 18.30 i Randulfstua, Askim: Medlemsmøte: Petter Lilleby snakker om gratiskilder fra Sverige.

Torsdag 4. juni kl. 18.30 i Bøndernes Hus i Råde: Medlemsmøte. Kl oppdatering, ved Hans-Olav Oldrup Johnsen, leder i Slegt og Data Telemark

Torsdag 20. august kl. 18.30 i Bøndernes Hus i Råde: Medlemsmøte.

Lørdag 22.– søndag 23. august på Åhaga i Borås: Släktforskar dagarne 2026.

Torsdag 27. august kl. 18.30 i Randulfstua, Askim: Medlemsmøte.

Mandag 31. august kl. 18.30 i Lionshuset, Skjeberg: Legacy brukerguppe.

Lørdag 19. september kl. 11.00 i Bøndernes Hus i Råde: Medlemsmøte.

Torsdag 24. september kl. 18.30 i Randulfstua, Askim: Medlemsmøte.

Mandag 28. september kl. 18.30 i Lionshuset, Skjeberg: Legacy brukerguppe.

Lørdag 17. oktober kl. 11.00 i Bøndernes Hus i Råde: Medlemsmøte.

Torsdag 22. oktober kl. 18.30 i Randulfstua, Askim: Medlemsmøte.

Mandag 25. oktober kl. 18.30 i Lionshuset, Skjeberg: Legacy brukerguppe.

Lørdag 31. oktober fra kl.11.00 på Riksarkivet, Oslo: Slektsforskerdagen.

Lørdag 14. november kl. 11.00 i Bøndernes Hus i Råde: Medlemsmøte.

Torsdag 26. november kl. 18.30 i Randulfstua, Askim: Medlemsmøte.

Mandag 30. november kl. 18.30 i Lionshuset, Skjeberg: Legacy brukerguppe.

Detaljer om aktiviteter vil bli sendt ut pr. email i forveien.

Kjære medlemmer!

Sommeraktiviteter

Det er mye man kan gjøre om sommeren som er vanskelig vinterstid da alt er dekket av snø. Rusling på kirkegårder er en typisk slik slektsgranskeraktivitet. Besøk på steder med tilknytning til familien vil jeg tro det er flere enn vi som har glede av. Nå vet jeg at det er mange som lar solskinn være solskinn og setter seg foran skjermen med Digitalarkivet og Nasjonalbiblioteket. Hver sin smak.

Kanskje noen skal på slektstreff eller til og med arrangere slektstreff. Det er et prisverdig tiltak og fortjener støtte og oppslutning. Det blir en fin anledning til å oppdatere bilder og ajourføre slektstreet med nye medlemmer.

Hvis du har planer om å skrive slektsbok eller publisere på annen måte, kan slektstreffet være en bra mulighet til å få godkjenning til å bruke bilder og tekst.

Men som vår kasserer minner oss på fra tid til annen: «Vi må ta oss litt av våre levende slektinger innimellom også».

God sommer!

Henning Pytterud

Referat fra medlemsmøtet 31/1

Referat ved Margaret H. Strand

Svenske kilder

Den 31. januar lærte vi om betalte kilder for slektsforskning i Sverige. Foreleser var Petter Lilleby, som selv har mange svenske aner.

Sveriges Dödbok

Petter Lilleby orienterte om en spennende database som er å få kjøpt på de årlige svenske slektsforskerdagene, eller kan kjøpes fra [Rötter Bokhandeln](#).

Sveriges Dödbok versjon 10 er i handelen til SEK 695,-, og inneholder ca. 17,8 millioner navn på avdøde mellom årene 1800–2024. I tillegg til navn og dødsdato/sted, er det for de fleste også med fødested, fødselsår/dato, sivilstand (ofte med dødsdato til ektefeller til enker og enkemenn).

Så dette utgjør en meget verdifull kilde for alle som jobber med svenske aner.

Legg merke til formatet for fødsels- og dødsdato: **årmåneddag** uten mellomrom eller tegn!

Fra Petter Lillebys presentasjon

Sveriges dödbok 1830-2020, sök

Sök

Efternamn

Förnamn Något/några Alla Endast i denna ordning Yrke/titel

amanda

Födelsedatum/personnr Civilståndsändring Dödsdatum Ålder

18970502

Man Kvinna Ogift Gift Änka/änkling Frånskild

Födelseort Land Län Kommun Församling Landskap

Dödsort Land Län Kommun Församling Landskap Då Nu

Adress (fri sökning) Kommentarer och platsnamn (fri sökning) Post-ID

SOK! URENSA

Søkesiden i Sveriges Dödbok. Det anbefales å begynne med få kriterier, og heller øke/forandre etter behov.

Sveriges Släktforskarförbund SVERIGES DÖDBOK 1830 - 2020

3 valda

	RENSA	NAMN	FÖDD	DÖD
Gustafsson, Amanda			18970502-5048	
Nilsson, Lisen Amanda			18970502-2920	
Persson, Emma Amanda			1897-05-02	

18970502-5048

Gustafsson, Amanda

V Midvintersg 7
415 12 Göteborg

Död 7/4 1981.

Kyrkobokförd (1972) i Kortedala, Göteborgs kn (Göteborgs och Bohus län, Västergötland).

Född 2/5 1897 i Rännelanda (Älvsborgs län, Dalsland).

Änka (3/7 1980).

Motsvarande folkbokföringsförsamling(ar) 1/1 2020:
Kortedala, Göteborgs kn (Västra Götalands län, Västergötland)

Källor:
RTB 81, SPAR 90

Post-ID:
SDB7_01609477

Rättning

SÖK SKRIV UT OM KLA

Et eksempel på treff, disse kan sorteres alfabetisk etter etternavn, eller kronologisk etter fødsels- eller dødsdato.

Släktforskarforeninger

Petter Lilleby brukte [Strömstad Släktforskare](#) og [Värmlands Släktforskarforening](#) som eksempler på den nytten man kan ha av medlemskap i slektsforskerforeninger fra steder ens aner kom fra.

Slike foreninger har ofte digitale kilder, f.eks. avskrifter og lokale databaser fra områdene de dekker.

Strömstad Släktforskare har slektsforskertreff der man kan få hjelp fra erfarne slektsforskere; DNA veiledning; og medlemsmøter i Skee Församlingshem med foredrag om lokalhistorie, utvandring og metoder for dypere forskning i områdets kilder. De har også et medlemsblad med mye nyttig stoff.

Og Värmlands Släktforskarforening har tidskriftet Värmlands Anor, som kommer ut 4 ganger i året. De har en kirkeboksregister for Värmland.

Nettsiden Rötter har en oversikt over de 160 [medlemsforeninger](#) i Sveriges Släktforskarförbund.

Sveriges Släktforskarförbund er paraplyorganisasjonen, og har mye nyttig på sin nettside: [Rötter](#).

STRÖMSTAD SLÄKTFORSKARE
SLÄKTFORSKNING I NORRA BOHUSLÄN MED ANGRÄNSANDE OMRÅDEN

Välkommen Till En Gränsbygd I Norra Bohuslän Om Föreningen Kommande Aktivitet Bilder För Alla För N

Skapa En GEDCOM-Fil Länkar

Välkommen till en gränsbygd i norra Bohuslän

STRÖMSTAD SLÄKTFORSKARE

Norge i norr och öst, Dalsland inåt landet, Tanum i söder och världen i väster

Bild länd från Ponderm Ströhdals kyrka 1920

Värmlands släktforskarforening

Värmlands Släktforskarforening har cirka 1 500 medlemmar och är därmed en av landets större släktforskarforeningar.

Karlstad Arvika Filipstad Grums Hagfors Kristinehamn Säffle

Hvem står bak?

Sveriges Släktforskarförbund

En paraplyorganisasjon for ca. 160 svenske slektsforeninger.

Utgir magasinet Släkthistoriskt Forum.

Arbeider politisk for åpne arkiver og bedre vilkår for forskere.

Sveriges Släktforskarförbund, fra Petter Lillebys presentasjon.

I tillegg til Sveriges Dödbok, selger Rötter-bokhandeln bøker om diverse emner, slektstavler og databaser i forskjellige formater. Blant disse er «Sveriges Befolkning», folketellinger fra forskjellige årstall rekonstruert fra opplysninger i *husförhörslängder* og *församlingsböcker*. Stockholm har sin egen «folketelling», Rotemansarkivet, med alle som bodde i Stockholm i perioden 1878–1926 i databasen. Noen av disse er på USB-minnepinner, andre på DVDer.

Nettsiden Rötter tilbyr mange ressurser, bl.a. Anbytarforum, som er et utmerket slektsforum der man kan legge ut spørsmål under emner, slektsnavn eller geografiske områder.

Arkiv Digital

Arkiv Digital er Sveriges mest kjente og innholdsrike samling databaser for slektsforskere. Deres skanninger av originalkilder er moderne fargebilder med bra oppløsning, dvs. mye bedre

kvalitet enn skanningene man finner i det svenske riksarkivets «Digitala Forskarsal», som er basert på de gamle mikrofilmene.

Nettsiden krever abonnement.

De viktigste historiske kildene

ArkivDigital gir deg tilgang til det som kalles

"De 5 store" kildene for slektsforskere:

Kirkebøker

Kirkebøker:
Fødsel, dáp, vigsel, død og flyttelister fra 1600-tallet til ca. 1950.

Husförhörslister

Husförhörslister:
Den unike svenske kilden som lar deg følge en familie år for år på samme gård.

Eiendom og skifte

Eiendom og skifte:
"Bouppteckningar" (skifteprotokoller) som viser hva folk eide da de døde.

Militære ruller

Militære ruller:
Detaljert informasjon om soldater og deres karriere.

Domstolsprotokoller

Domstolsprotokoller:
For de som vil grave dypere i rettssaker og juridiske dokumenter.

Fra Petter Lillebys presentasjon

Arkiv Digital inneholder ikke bare skannede kilder, men også søkbare registre, med til sammen over 270 millioner navn.

«Sveriges Befolkning» er en database som dekker perioden 1800-1947, og det finnes også komplette befolkningsregistre for årene 1940, 1950, 1960, 1970, 1975, 1980, 1985 og 1990. Så heldige er vi ikke i Norge!

Arkiv Digital har også emigrasjonslister fra svenske havner.

Og i likhet med mange av de store internasjonale genealogiske nettsidene, tilbyr Arkiv Digital nå søk i skannede håndskrevne dokumenter med KI tekstgjenkjenning,

Man kan også bygge sitt slektstre i Arkiv Digital, og det finnes flere tilknyttede funksjoner slik som muligheten til å koble en kilde direkte til en person i treet.

Arkiv Digital har en samling flyfotoer av svenske hus og gårder.

I tillegg til svenske kirkebøker har de en samling kirkebøker fra svenske menigheter i USA.

Man kan kjøpe abonnement for et helt år, eller for en måned.

DIS.se

DIS.se

- Navn:** Föreningen för datorhjälp i släktforskningen (DIS).
- Etablert:** 1. april 1980 i Linköping.
- Formål:** Å utvikle IT-verktøy som gjør slektsforskning enklere, mer effektivt og mer sosialt.
- Struktur:** En ideell forening drevet av frivillige, med ca. 20 000 medlemmer og 8 regionforeninger spredt over hele Sverige.

Hvorfor bruke DIS?

Svenske kirkebøker (husforhørslistene) er ekstremt detaljerte, men kan være komplekse å holde styr på. DIS har spesialisert seg på å lage verktøy som kobler dine egne data direkte mot de offisielle svenske arkivene.

Det neste Petter Lilleby fortalte oss om var [Föreningen DIS](#), som tilsvarer den norske Slekt og Data.

DIS har rikelig med gode ressurser for de som forsker på svensk slekt.

Petter Lilleby delte sin begeistring for slektsprogrammet [DISGEN](#), som er ett av de eldste og mest robuste slektsforskningsprogrammene i verden. Det er et Windows-basert program, som man kan installere på egen PC. Den har flere funksjoner enn mange tilsvarende programmer, med kartfunksjoner, fleksible utskrifter på flere

språk (inkludert norsk) og den nyeste versjonen har støtte for DNA-resultater.

Lilleby demonstrerte da flere funksjoner i programmet.

Vi ble også introdusert til DIS sitt medlemsblad Diskulogen; DISBYT, Nordens største søkedatabase; og DISPOS, en snarvei fra slektsprogrammet DISGEN til kirkeboksider.

Petter Lilleby forteller om DISBYT

Nettsiden til DIS tilbyr [historiske kart](#), som kan kobles til programmet DISGEN.

DISGEN har også en app, [Slakten](#), som man kan bruke på mobiltelefonen.

Lilleby avsluttet sin flotte presentasjon ved å sammenligne treff i Arkiv Digital, MyHeritage og DISBYT for samme person.

Finn slekta – slekts hjelp på Fredrikstad bibliotek

Anne Marie Sandhaug fortalt om tilbudet «Finn slekta» på Fredrikstad Bibliotek, der erfarne slektsforskere fra Slekt og Data tilbyr hjelp til besøkende en mandag i måneden i vinterhalvåret.

Man kan lese mer om aktuelle datoer på [nettsiden](#) til biblioteket.

«Finn slekta»-gruppen i virksomhet på Fredrikstad Bibliotek, fra A. M. Sandhaugs presentasjon.

Gravminner

Vi fikk også høre litt om arbeidet til de frivillige som jobber med gravminne-basen. Her er det mange oppgaver i tillegg til fotografering av gravsteiner og registrering av opplysningene der.

Anne Marie Sandhaug og Bjarne H. Jacobsen delte sine erfaringer om dette spennende og givende arbeidet, og oppmuntret andre til å være med og bidra.

Gravminne-databasen er bygget opp av en enorm dugnadsinnsats av frivillige fra Slekt og Data over mange år. Målet er å dokumentere viktige kulturminner og hjelpe slektsgranskere og andre interesserte å finne fødsels- og dødsdatoene til sine forfedre og stedene hvor de er gravlagt. De aller fleste gravminner inkluderer nå et bilde av graven.

Arbeidet er spesielt viktig fordi graver kan slettes etter en periode på 20 år dersom feste av graven opphører.

Det er også mulig for enkeltindivider å sende inn bilder og opplysninger til gravminnebasen, også for tidligere gravminner som er blitt fjernet.

Les mer om dette arbeidet på nettsiden til [Slekt og Data](#).

STØTT OSS MED DIN GRASROTANDEL

Grasrotandelen gir deg som spiller i Norsk Tipping mulighet til å bestemme hvem som skal motta noe av overskuddet til Norsk Tipping.

Hver gang du spiller, går inntil 7% av din spilleinnsats til den grasrotmottakeren du velger – uten at det går utover din innsats, premie eller vintersjans. Vi oppfordrer deg til å støtte oss i **SLEKT OG DATA ØSTFOLD**.

**SLEKT OG DATA
ØSTFOLD**

Bli grasrotgiver i dag! Du kan bli grasrotgiver i alle Norsk Tippings kanaler eller ved å sende SMS «Grasrotandelen 993536431» til 2020.

Svenske soldatnavn i slekta

av Anne Marie Sandhaug

Fra Rost i Tyskland til Backlund i Fredrikstad

Ikke visste jeg at det var svenske soldater i slekta til mine barn. Riktignok dukket det opp etternavn som Jarl, Backlund, Fält, Näsman og Sloberg, men det sa meg i grunnen ingen ting til å begynne med. Og så dukket tittelen “sold.” opp foran flere av disse navnene, og ord som “stommen” og “soldatstom” måtte jeg slå opp for å skjønne hva var. Det betyr rett og slett soldatbosted.

Så lærte jeg at “soldatforskning” var så og si en egen gren av slektsforskning i Sverige, og leste interessante artikler om dette i det flotte tidsskriftet “Släktshistoria” som jeg abonnerte på i mange år. (Dette anbefales virkelig dersom man forsker på slekt i Sverige).

Centrala soldatregisteret

En fin kilde til å finne sine svenske soldater i, er *Centrala soldatregisteret*, som er søkbart på nettet.

Anne Marie Sandhaug ved standen til *Centrala Soldatregistret* på de svenske släktforskardagarna

På en svensk slektsforskerdag stiftet jeg for første gang kjennskap med *Centrala soldatregistret*.

Her fant jeg etter hvert både Backlunds og Jarls og Slobergs og Näsman sine patronym, og da ble det litt enklere å finne flere opplysninger om dem i de svenske *husförhörslängder*.

Svenske soldatnavn beskriver ofte en persons spesielle egenskap, her er noen eksempler som jeg har kommet over i min forskning: Blid, Flink, Stärk, Modig, Rapp, Rask, Hurtig, Lustig, Djärv, Stolt og Glad var vanlige soldatnavn som ble gitt personen da han ble soldat. Andre typer soldatnavn har ofte endelser fra naturen: -gren, -kvist, -løv, -blad, -blom, -gran, -bjørk, -ask, -lind, -sjø, -lund, -strøm m.fl.

Det er mange i Norge som heter både Rapp, Rask og Hurtig og Modig osv., og da bør enhver slektsforsker som kommer borti denne type navn tenke “aha, jeg skal til Sverige, ja”.

Da en person sluttet som soldat, beholdt han ofte (men ikke alltid) sitt soldatnavn som etternavn, og det samme gjorde vedkommendes barn. Derfor har disse navnene gått videre til nyere generasjoner. Men det som ofte gjør forskningen litt vanskelig er at neste soldat som ble bosatt på det samme soldatorpet, tok det samme etternavnet som forrige soldat, og da må slektsforskeren trå forsiktig og ikke blande sammen slektene.

Backlund og Rost

Den soldatengrenen som jeg skal fortelle om her, heter Backlund og Rost.

Mine barns oldefar het Karl Andersen og kom til Norge fra Gunnarsnäs i Älvsborgs län i Sverige, bare fire år gammel i 1885 sammen med sine foreldre. Han vokste opp på Nabbetorp i Fredrikstad, og som voksen og gift bosatte han seg på Biletberget i Glemmen (nå Fredrikstad). Han jobbet på "Kiærebruket", som egentlig het Kiærs bruk, og var et stort sagbruk beliggende rett bortenfor der han bodde. Her var det mange ansatte, og helt sikkert mange med likelydende navn, og Karl Andersen var det sikkert flust av. Så vår Karl ble kalt for Karl Backlund. Dette navnet er ikke brukt i kildene som kirkebøker og folketellinger, der er det kun patronym.

Derfor måtte jeg finne ut hvor dette Backlund-navnet kom fra. Og det ble i grunnen en interessant historie, som begynner Tyskland.

Johan Carl Rost født i 1729 i Nürnberg, var i 1774 "første trumslageren i Västgöta-Dal regemente" og bodde med sin kone og sine barn på gården Killingen i Laxaraby i Älvsborgs län. I en artikkel jeg fant på nettet står det at han trolig kom til Sverige som krigsfange, men det har jeg ikke forsøkt å få dokumentert.

Han og hans kone Maria Andersdotter fikk åtte barn, og barn nr. 8 var **Jacob**, født 25. september 1785 på Killingen.

Jacob Johansson Rost ble "trumslagare" som sin far og to av sine eldre brødre.

Jacob var gift tre ganger, og fikk til sammen 12 barn.

Ved husforhøret 1820-1825, bodde Jacob på Backa soldatstom i Gunnarsnäs i Älvsborgs län, han er gift for 2. gang, nå med Magdalena Leonardsdotter. Hans navn skrives nå som Jacob Backlund.

Men ved hjelp av søkesiden til *Centrala soldatregistret*, <https://www.soldatreg.se>, viste det seg at han het Jacob Johansson. Han ble antatt i militæret i 1806, og sluttet 1829.

I et innlegg på *Rötter.se* fant jeg dette ved å lese om soldattorpet Backa og Jacob Backlund: «*Efter 21 års tjänst befinnes han bräcklig. Han har bevistat tre fälttåg och begär samt får avsked, han anmäles till understöd*».

Etter at han sluttet sin tjeneste i militæret, flyttet Jacob i 1830 med kone og seks barn, tre jenter og tre gutter, fra Backa i Gunnarsnäs sockn, til Eriksbyn i Ör sockn. Ör er nabosognet, så de flyttet ikke langt.

*Killingen, som var et "trumslagarboställe" siden 1739.
Bildet er fra Edsleskogs hembygdforenings hjemmeside.*

Der finner jeg igjen familien, Jacob har nå fått sitt gratiale for lang og tro tjeneste i militære, og har kjøpt sitt eget hus i Eriksbyn.

Jacob og Magdalena får bl.a. sønnen Olof født på Backa soldatstom den 24. oktober 1822.

Olof Jacobson Backlund

Hans navn blir skrevet som Olof Jacobson Backlund. Han går i lære og blir etter hvert skomaker og sadelmaker, og reiser rundt både i Sverige og Norge og reparerer sko og lager seletøy til bøndernes hester.

Den 19. januar 1855 gifter Olof seg med Maria Stina Larsdotter i Holm socken, i Älvsborgs län. Paret får ni barn, og barn nr. 2 er Anders Johan Olofson f. 1857.

Olof Backlund dør i 1892 av hjernesvulst, på Lasarettet i Vennersborg.

Anders Johan Olofson

Sønnen, Anders Johan Olofson, gifter seg 1. oktober 1880 i Gunnarsnäs kyrka med Johanna Andersdotter Jarl (Jarl er også et soldatnavn, men

det får bli en annen historie), og det er disse to pluss sønnen Karl som i 1884 går til presten i Gunnarsnäs og får flytteattest til Fredrikstad.

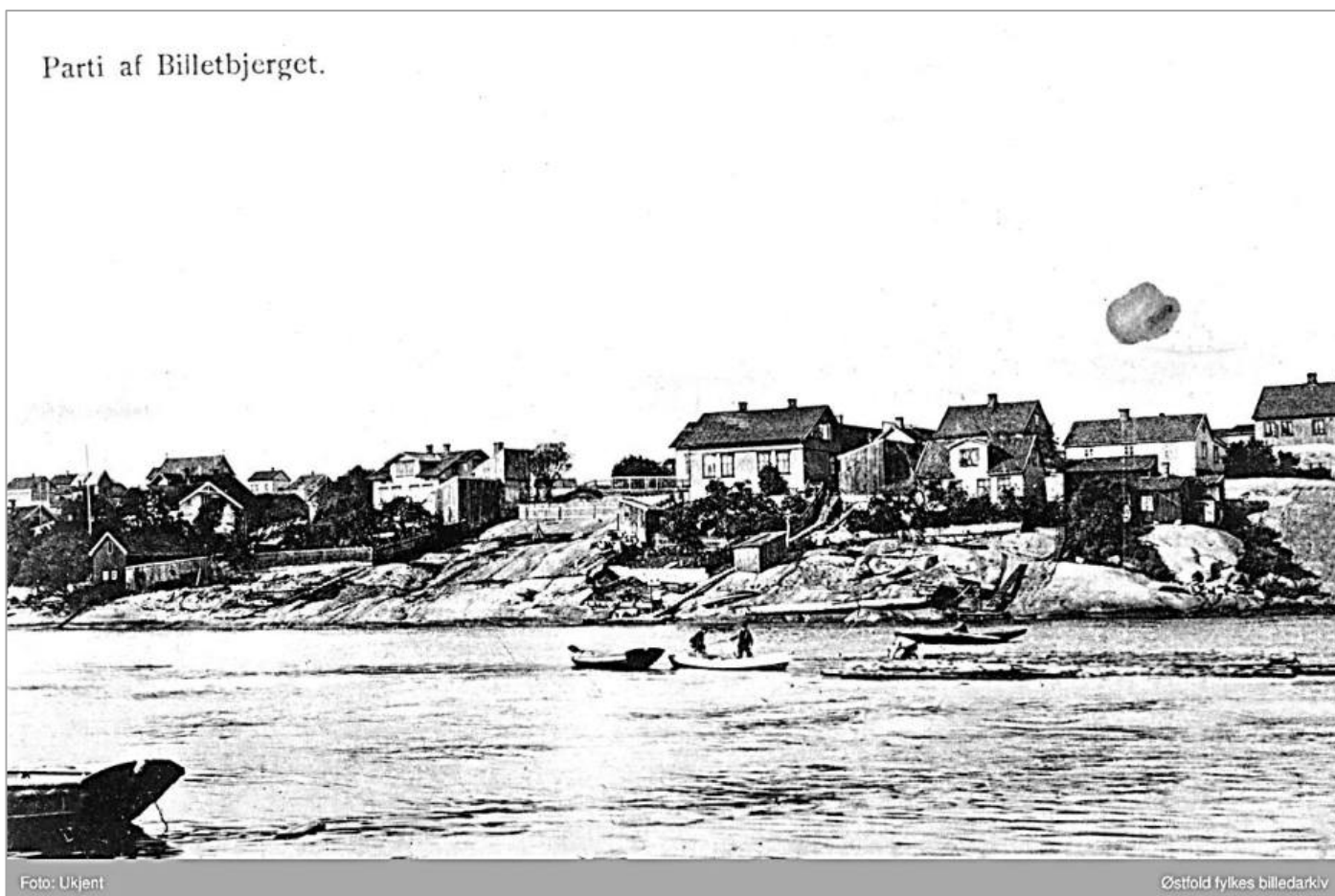
I innflyttingslista for Østre Fredrikstad for disse, er navnet Backlund ikke nevnt, men navnet lever videre, muntlig.

Anders Johan og Johanna får flere barn mens de bor på Nabbetorp, og hvor Anders Johan jobber på "teglverket til Ebbesen" (Nabbetorp teglverk). <https://teglverk.no/nabbetorp-teglverk-nedre/>

En gang før 1900 flytter familien til Rygge, (alle unntatt sønnen Karl), hvor de skaper seg et godt liv, og hvor Johanne Marie dør allerede i 1919 av magekreft, og Anders Johan lever videre til 1951.

Karl Andersen Backlund

Og da er jeg framme ved begynnelsen av fortellingen, nemlig Karl Andersen som var fire år da han kom til Fredrikstad i 1884. Han ble ikke med familien sin til Rygge, han giftet seg i Glemmen kirke 9. oktober 1898, med Johanne Marie Olavesen, og bosatte seg på Biletberget i Fredrikstad. Biletberget ligger tvers over elva for

Biletbjerget, fra Østfold fylkes billedarkiv.

Nabbetorp, og her var det den gang fergeforbindelse. Denne fergeforbindelsen opphørte i 1957, da Fredrikstad-broa sto ferdig og knyttet bydelene sammen.

Her bosatte Karl Andersen Backlund og Johanne Marie seg.

Karl og kona fikk syv barn. Johanne Marie døde i 1945, og Karl døde i 1967, og de er begravet på Leie gravlund.

*Karl Andersen (Backlund) og Johanne Maries gravminne på Leie gravlund.
Foto: Slekt og Data gravminner.*

Karl og Johanne Marie med barn og barnebarn, ca. 1931.

Kuriositet: Dette skal være Johan Carl Rost sin far, Johannes Carolus Rost.

Kilder brukt under forskning av denne slekten:

- Svenske kirkebøker i [Arkiv Digital](#)
- Sverige Släktforskar-Förbunds side [rotter.se](#)
- Edsleskog hembygds-förening's [hjemmeside](#)
- [DigitaltMuseum.no](#)
- [Centrala Soldatregistret](#)

Karl Andersens anetavle, registrert i Legacy

Referat fra Årsmøtet 2026

Slekt og Data Østfold avholdt årsmøte lørdag 17. mars 2026, kl. 11.00 i Bøndernes Hus i Råde.

Åpning

1. Det var 36 stemmeberettigede til stede.
2. Valg av møteleder og referent: valgt ble: Møteleder: Henning Pytterud; Referent: Petter Lilleby
3. Følgende to medlemmer ble valgt til å signere protokollen: Ingvar Hognestad og Leif Tore Skaalerud.
4. Innkalling og dagsorden ble godkjent.
5. Årsberetning for 2025 ble gjennomgått og godkjent etter rettelse av noen små feil.
6. Regnskap/revisors beretning for 2025: Regnskap og balanse ble godkjent. Revisor Ellen Larsens beretning ble tatt til etterretning.
7. Budsjett for 2026 ble gjennomgått og tatt til orientering
8. Det var ingen innkomne forslag til behandling.
9. Valg av styret: Følgende styremedlemmer ble valgt:

Funksjon:	Navn:	Valgt:	Periode:	På valg i:	Valgkomiteens forslag 2026:
Leder	Henning Pytterud	Valgt i 2025	1 år	2026	Gjenvalgt for 1 år
Nestleder	Laila Synnøve Storli	Valgt i 2025	2 år	2027	
Sekretær	Petter Lilleby	Valgt i 2024	2 år	2026	Gjenvalgt 2 år
Kasserer	Kari Markrud Schiøtz	Valgt i 2025	2 år	2027	
Styremedlem	Ann-Helen Teig Ringstad	Valgt i 2026	2 år	2028	Ny
Styremedlem	Kai-Samuel Vigardt	Valgt i 2025	2 år	2027	
Varamedlem	Margaret Helen Strand	Valgt i 2025	2 år	2027	
Varamedlem	Ronny Stolen Tollefsen	Valgt i 2026	2 år	2028	Ny
Revisor	Ellen Larsen	Valgt i 2025	2 år	2027	
Valgkomité	Bjørn Håkon Jacobsen	Valgt i 2024	2 år	2026	Gjenvalgt
Valgkomité	Ingvar Hognestad	Valgt i 2026	2 år	2028	Ny

10. Følgende delegater ble valgt til å representere Slekt og Data Østfold ved landsmøtet, som finner sted i Harstad 24-26. april 2026: Henning Pytterud, Laila Synnøve Storli, Margaret H. Strand og Kai-Samuel Vigardt.
11. Avslutning
12. Leder Henning Pytterud takket de oppmøtte og ga blomster til de som gikk ut av styret og valgkomiteen. Henning fikk også en bukket for godt utført arbeid.

Protokollen ble undertegnet av Leif Tore Skaalerud og Ingvar Hognestad.

Det nye styret:

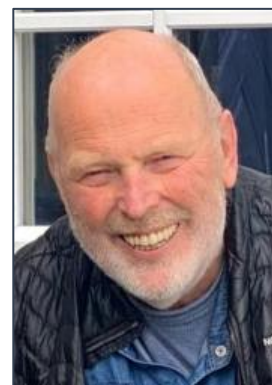
Tor Henning Pytterud

Laila Synnøve Storli

Kari Markrud Schiøtz

Petter Lilleby

Margaret H. Strand

Kai-Samuel Vigardt

Ann-Helen T. Ringstad

Ronny Stolen Tollefsen

Før årsmøtet, fikk vi et interessant foredrag av Tone Holte, forfatteren av boken «På sporet av barfotjentene», som forteller om et mindre kjent aspekt av svenske-innvandringen til Østlandet.

1873: Den svenske jenta stopper opp på den støvete veien. Skoene har hun i skreppa for ikke å slite dem ut før hun søker arbeid i Norge. Er hun i Norge nå? Ja, der er grensesteinen. Hun er kommet frem til «fattigmanns-Amerika».

«150 år etter syklet Tone Holte gjennom Värmland, Dalsland, Østfold og Follo i sporene etter jentene som kom vandrende over grensa vår på slutten av 1800-tallet: Barfotjentene. Denne turen i «Barfotjentenes tegn» har hun nå skrevet bok om.

Hun spør: Hvem var de? Hvorfor utvandret de?
Hvordan fikk de det i Norge?

Tone skriver om Eva som helbredet hester, Maria Sofia med blått blod, slemme Sophie, Laura som strikket «lykkevotter», Sara som kom i «uløkk», Ida som ble husmannskone, Anne Marie som ble bondekone og Tilla som ble forpakter på et ekte gods!

Enkelthistorier om barfotjenter, skildringer av landskapet de vandret i, refleksjoner om tilværelsen før og nå og historiske fakta gir til sammen et innblikk i denne ukjente delen av vår nordiske kvinnehistorie.»

Dagen før kvinnedagen ble det satt fokus på disse fattige kvinnene som det finnes få spor etter:

Tone Holte med sin bok, Barfotjentene, utgitt i fjor på Roskva Forlag.

Bilder: <https://www.barfotjenta.no/>

*Mennesket har alltid vandret
Over hele verden, til alle tider
Fra engstelse og nød
vandrer de
mot bedre vilkår
for seg og sine*

*Sporene er der
Et bilde, en brosjje
Kvinnelige spor
Så små, du må lete
Men sporene fines
Slekt har fulgt slekt
Og noen vet
Husker vandrerskens vei
Vet om svenskeblodet som
fortsatt renner i årene*

(Fra «Barfotjentenes jul», Tekst: Tone Holte)

Man kan lese mer om emnet på:
<https://www.barfotjenta.no/> og
<https://www.roskva.no/>.

Henning Pytterud

Lørdag 18. april ga Henning Pytterud oss en grundig innføring i behandling og bevaring av bilder, lydopptak og videoklipp. Her gir han noen gode råd om emnet.

Noen av tilhørerne i salen

Det begynner å haste med å redde gammelt analogt materiale

Gamle bilder falmer, lydopptak blir ubrukelige og filmer og video lar seg ikke lenger bruke. Vi skal se på hvordan de kan «reddes». Noe kan allerede være vanskelig å redde, med det er også noe som er lett. Bare man vet om mulighetene.

Det er to «trinn» i å digitalisere materialet:

1. Selve overføringen fra analogt til digitalt
2. Reparering eller forbedring for bedre anvendelse

Bilder

Bilder er trolig det vanligste. Med lydopptak og film/video er det slik at utstyret for å spille av eller se på programmene blir utdatert og ikke lenger tilgjengelig. Det er ikke tilfelle i samme grad for bilder, men kvaliteten forringes over tid i større eller mindre grad. Optimal oppbevaring ville være i kjøleskap, noe de færreste velger.

Vi skiller på positive og negative formater. De positive kan være:

- Dias – 24x36 mm

- Papirkopi start/hvit – alle størrelser
- Papirkopi farge – alle størrelser

De negative finnes i langt flere varianter:

- Glassplater
- Storformat (større enn 7x10)
- Mellomformat (120 film)
- 4x4, 6x6, 6x9 cm
- 135 – 24x36 mm (24x18mm)
- 110 – 13x17 mm pocket instamatic
- 126 – 26x26 mm Instamatic

Skannere

Det finnes skannere i mange varianter, men mange av dem er beregnet på skanning av dokumenter og de gir ikke optimalt resultat på bilder. En skanner som klarer de fleste formater, både positiv og negativ er Epson Perfection 800. Den er ikke billig, men gir et bra resultat.

Skanneren har lys i lokket som brukes for negativer og dias.

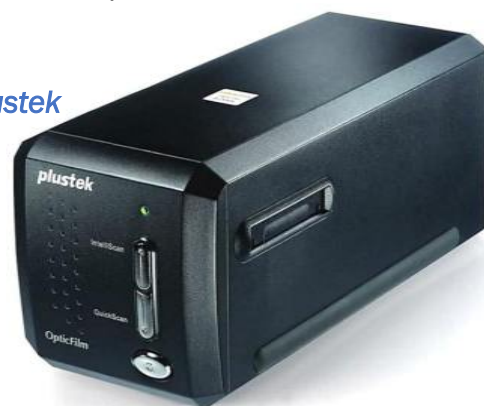
Andre skannere:

Denne skanneren kan bare brukes for dias og 135 negativer. Filmstripene monteres i en holder som føres gjennom skanneren. Slike finnes for både 135 film og 120 film.

Hvis du har 110 eller 126 film (Instamatic) er det ingen kjent løsning. Epson Perfection kan brukes, men det blir mye fikling.

En ulempe med Epson Perfection er at det tar tid å skanne.

Denne Plustek skanneren er dessverre like treg.

Billigere alternativer

Dette er bare et eksempel på skannere som kan ta negativer av 135 film. Denne koster ca. 3000,- hos Kjell & Company, men det finnes mange

lignende. Noen av dem kan også ta papirbilder i vanlig størrelse. Som det framgår av bildet trekkes filmrullen gjennom skanneren uten ramme. Det kan lett bli riper på den måten.

Avfotografering av bildene

Det må kalles en nødløsning, men det kan bli brukbart resultat av å avfotografere bilder. Mobiltelefonen er grei nok til dette, men det er noe man bør passe på:

- Unngå refleksjoner. Det kan være vanskelig hvis bildet har glassplate. Prøv å slukke alt lys rett over slik at du får lys bare langt ut fra sidene.
- Pass på at kameraet er parallelt med bildeflaten.
- Kameraet må være midt over bildet.
- Pass på at du ikke går for nærme. Det er en minimumsavstand som kameraet klarer å stille skarpt.
- Ta flere bilder av hver eller sjekk at bildene blir bra.

Velg riktig oppløsning (DPI)

DPI eller oppløsning er et viktig valg. Det er viktig å ta vare på all informasjon i bildet. Valget kan være ulogisk og det er ikke sikkert skanneren gir deg alle valgene.

- 24x36 mm – 2400 DPI (minst)
- 6x6 cm – 800 – 1200 DPI
- 12x18 cm – 600-800 DPI
- A4 (21x29cm) – 400 – 600 DPI
- A4 tekst – 300 DPI

Eneste ulempe med å velge høy oppløsning er tiden det tar å skanne og lagringsplass. Høyere DPI tar større plass. Dobling av DPI gir fire ganger så store filer (en dobling både vertikalt og horisontalt).

Eksempel på å reparere brettet bilde:

Originalen til venstre. Bildet i midten er «reparert» med KI. Til høyre er bildet fargelagt med KI. Fargelegging er fristende, men du tilfører informasjon i bildet som ikke behøver å være korrekt. Hvis ingen vet hva som var

de riktige fargene har du ingen mulighet til å si om det er riktig. Et bilde som er fargelagt med KI må merkes slik at fargene ikke oppfattes som dokumentert. Når KI fargelegger et bilde, vil det også forbedre bildet. Ulogisk nok bedre enn om du ber om forbedring i svart/hvit.

Filstørrelse ca. 3MB (jpg).

Tips:

- Skann bilder på en albumside hver for seg.
- Skann for best mulig resultat.
- Det er mye dobbeltarbeid å finne originalen og skanne på nytt.
- Hold orden i analoge og digitale bilder slik at du kan finne tilbake.
- Noter metadata (personnavn, steder, situasjoner, lagringsplass, fotograf, dato, kvalitet osv.)

Digitalt format

JPG-formatet er mest utbredt og er et godt kompromiss mellom størrelse og kvalitet. Velg høyeste kvalitet og oppløsning etter tabellen over. Hvis bildet skal bearbejdes mye og det er viktig at kvaliteten ikke forringes i behandlingen kan du velge TIFF-format. Filene tar større plass, men kvaliteten beholdes ved redigering.

Etterbehandling

Det er mye som kan gjøres i etterbehandling av bildene. I den gamle analoge verden het dette retusjering og mulighetene var få. Digitale verktøy og ikke minst KI gjør dette langt enklere.

Du kan:

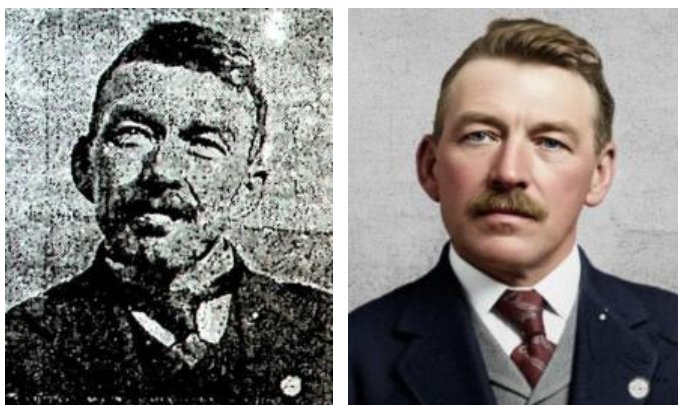
- Justere lys og skygge
- Fjerne røde øyne
- Korrigere skjevheter
- Plukke ut og forstørre detaljer
- Fjerne mindre flekker og streker

Med KI kan du også:

- Øke oppløsningen i bildet
- Gjøre bildet skarpere
- Fjerne forstyrrelse
- Reparere feil
- Fargelegge

Dårlige originaler

KI kan redde utrolig dårlige bilder. KI kjenner igjen ansikter og vil gi deg et ansikt som ser greit ut, men hvis du vet hvordan personen ser ut, er det ikke sikkert det stemmer. Bildet nedenfor er hentet ut av en avisspalte der vedkommende er avbildet over en halv spalte og jubileumstalen fyller spalten:

Som illustrasjon er dette greit, men du bør gjøre oppmerksom på at bildet er gjenskapt med KI. Hvis noen kjenner vedkommende, kan det hende de protesterer.

Fargelegging med KI

Noen har hevdet at det er fargeinformasjon i svart/hvitt-bilder, men dette stemmer ikke. KI kjenner igjen elementer i bildet og vet at gress skal være grønt og asfalt er svart. Ansikter har også et begrenset utvalg av farge. Hvis KI ikke kjenner igjen elementer, vil den velge farge ut fra gråtonen i bildet. Jeg gjorde en test med et bilde der jeg fjernet fargeinformasjonen og ba KI fargelegge det. Resultatet så greit ut, men en gul leketraktor var blitt rød, grønn regnjakke ble rød og blå lue ble

rød. Men det var andre elementer som fikk riktig farge.

Blasse bilder

Fargebilder (dias) fra 70-tallet blir gjerne blasse med tiden. Dette er en fargefeil som er slitsom å korrigere manuelt, men KI gjorde det relativt bra.

Aktuelle verktøy

Adobe Photoshop elements er et greit program som takler de fleste operasjoner. Det koster en tusenlapp og er en litt forenklet utgave av Adobes verktøy for profesjonelle fotografer.

Gimp er et gratisprogram og åpen kildekode. I funksjonalitet når det ikke helt opp til Photoshop, men har utrolig mange funksjoner til å være gratis.

Ellers er det noen program som er verdt å nevne:

FastStone Photo resizer	Dette er et gratisprogram som kan gjøre endringer i mange bilder om gangen. Det kan gjøre bildene mørkere eller lysere. Det kan også endre størrelser. Programmet har også funksjoner for å endre navn på filer.
XnViewMP	Også et gratisprogram for manipulering av bildene og vise bilder som lysbildeframvisning. En funksjon som jeg har funnet meget nyttig i etterarbeid med bilder av gravminner. Bildene skal beskjæres for å ta vekk forstyrrende bakgrunn etc. Med programmet kan du markere beskjæringen og med ett eneste klikk fullføre beskjæringen, lagre bildet og ta opp neste bilde.

ImageMagic	Et knippe program for bruk i automatiserte rutiner.
Topaz Photo AI	Koster litt, men er ledende KI program for forbedring av ansikter.

Metadata

Informasjon om innholdet i bildene kalles metadata. Det er hundrevis av felt å velge i og det er lite aktuelt å bruke mer enn en håndfull. Med digitale kameraer legges informasjon om tekniske sider ved bildet inn i egne felt. Det kan være eksponeringstid, blenderåpning, klokkeslett og en rekke mer eller mindre forståelige felt.

Følgende program er aktuelle for å behandle metadata:

- Photoshop Elements (bet)
- Lightroom Classic (bet)
- DXO Photolab (bet)
- Exif Pilot
- Metadata ++
- PIE – Picture information Extractor (gratisversjon og betalversjon)
- Exiftool og exiftool gui

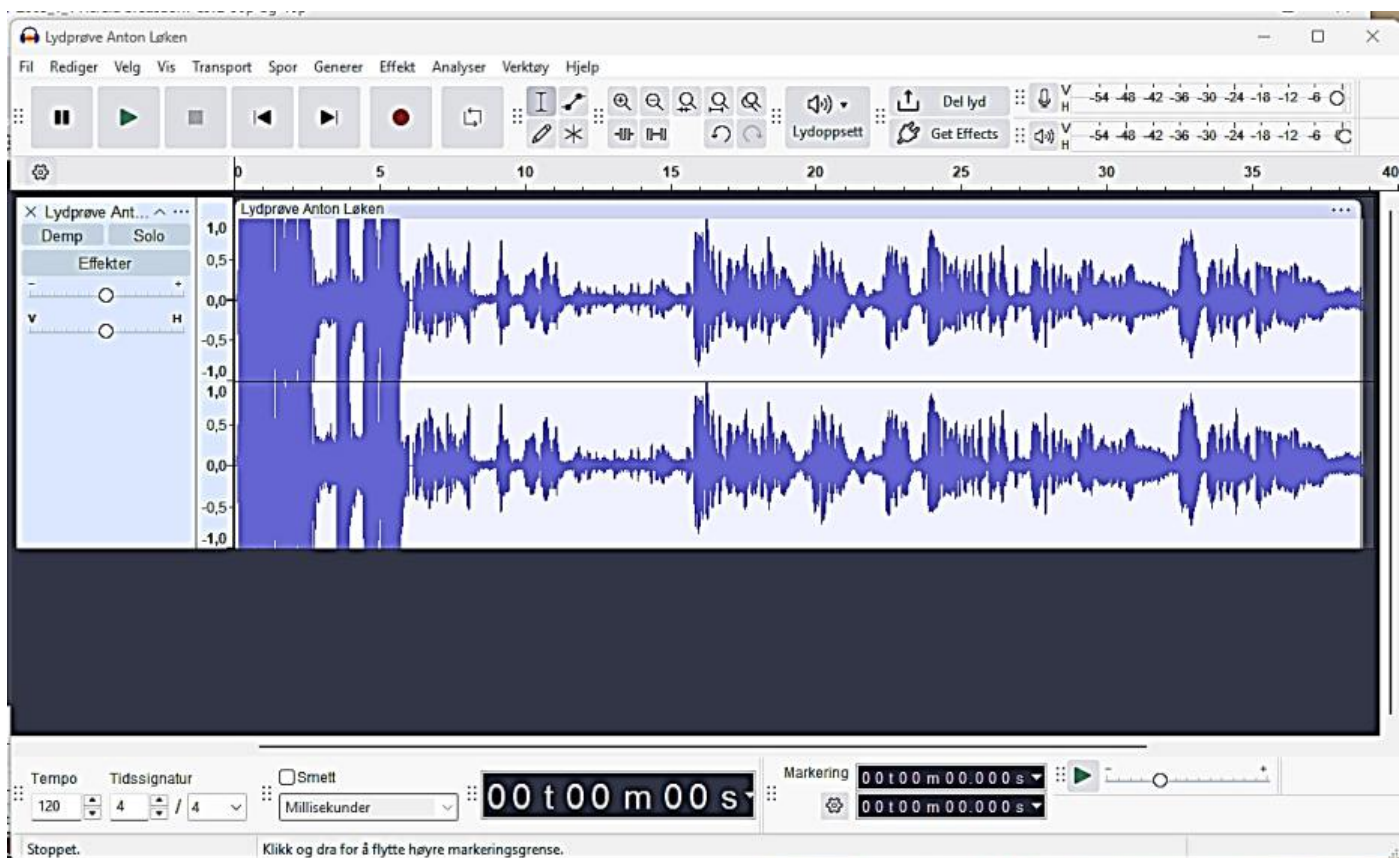
Exiftool er det mest omfattende verktøy for manipulering av metadata, men er meget kryptisk. Med gui som et overbygg blir det brukervennlig og egner seg fint til å se på metadata.

Lydopptak

For å kunne digitalisere lydopptak må du ha en avspillerenhet som virker. Spolebånd og kassetter er det vanligste, men det finnes også opptak med diktafon. Lydkvaliteten på diktafoner er vanligvis ganske dårlig fordi hovedformålet var å gjengi tale. En periode mellom kassetter og MP3-spillere ble minidisk brukt. De hadde god lydkvalitet, men ble fort avleggs og slike enheter er etter hvert vanskelige å få tak i.

For å digitalisere opptakene kobles avspilleren til lydkortet i PCen. Bærbare PCer har vanligvis bare mikrofoninngang og utgang for høretelefon. Dette passer dårlig sammen med avspillerutstyr. Stasjonære PCer har «linjeinngang» som passer å koble til «linjeutgang» på avspillerutstyret eller til nød høretelefonutgangen.

Programmet «Audacity» er gratis og gjør jobben med å spille inn digitalt. Programmet kan også behandle lyden på forskjellig vis. Det finnes mange andre, både gratis og betalalternativer.

Bruk MP3-format uten å endre standard-verdiene. Hvis du fristes til å endre dem, vil opptaket kanskje ikke funke på noen enheter.

Adobe podcast

Adobe podcast er en KI-tjeneste som kan rense lyd. Resultatet er imponerende rent selv om originalen har ganske mange feil.

- Kan justere hvor mye bakgrunnsstøy som skal fjernes
- En halv time i døgnet gratis
- To timer mot betaling

Film/Video

Film fra amatør-opptak er gjerne 8 millimeter smalfilm eller Super 8. Forskjellen er vanskelig å se på filmstripa, men Super 8 spoler har større hull. Bildeflaten i Super 8 er litt større en normal 8.

Det går an å spille av filmen med framviser og filme lerretet med videokamera. Det finnes også digitaliseringsenheter. Hvis du har mye film, kan det lønne seg. De koster fire til seks tusen. Kodak og Reflecta er eksempel. De gir betydelig bedre resultat enn å ta video av lerretet. Dessuten er du ikke avhengig av fremviseren.

Det finnes også firmaer som digitaliserer 8mm film som en tjeneste, men det er ganske dyrt. Hvis du har mer enn en og en halv times film lønner det seg å kjøpe egen maskin. Det skal også sies at de kommersielle har bedre utstyr og leverer bedre kvalitet.

Analog video finnes i mange utgaver:

- VHS
- VHS/C

- Video 2000
- Video 8
- Video Hi 8
- Betamax
- Mini DV
- U-matic
- CD – DVD – Blu-ray
- Digitale formater

Du må ha avspiller som virker, med en konverteringsenhet er det rett fram å få det over på digitale format. Det følger med programvare som lagrer digital video, gjerne i MP4-format. Slike enheter koster fra 600 til 1500.

Også her finnes profesjonelle aktører som tilbyr konvertering. De leverer bra resultat, men det faller ganske dyrt.

Hva kan KI gjøre med video

Det finnes KI løsninger som kan forbedre video. Det blir ganske dyrt og ikke minst tar det tid. For enkeltbilder kan det ta et minutt eller mer å fikse et bilde. I en video har du 25 bilder pr sekund film. Det finnes løsninger der behandlingen gjøres på din egen maskin og da må den være rask og ha et bra videokort for at det skal være overkommelig. Alternativt kan du laste opp videoen og få den behandlet på spesialmaskiner «i skyen».

Innflyttede svensker til Østfold

av Margaret H. Strand

I år setter Slekt og Data Østfold fokus på svenskeinnvandringen og svenske kilder. Ikke alle kilder finnes på andre siden av grensen. Digitalarkivet har en database som kan være et bra utgangspunkt for mange. Man finner ikke alltid fødestedet til svenske innvandrere i de norske folketellingene, ofte kun Sverige (med diverse stavemåter), en forkortelse slik som Sv, eller hvis man er heldig «Bohuslen» eller «Dalsland».

[Østfold Historielag](#), som er en paraplyorganisasjon for historielagene rund om i fylket (og fyller 100 år i år) organiserte for noen år tilbake en dugnad der historielagene var med og transkriberte innføringer fra innflyttingslistene i fylkets kirkebøker fra perioden 1812-1920. Svenskeinnvandringskomiteen koordinerte arbeidet med de lokale transkriberingsgruppene, og resultatet ble publisert i året 2000.

Man må være klar over at man ikke nødvendigvis vil finne alle innvandrere. De ble registrert hvis de meldte seg til presten, noe ikke alle gjorde, eller ofte på et senere tidspunkt da de f.eks. giftet seg eller hadde med barn til dåp. Databasen er basert på innføringer i «innflyttede» i kirkebøkene, og som vi vet av erfaring er disse protokollene ikke alltid komplette.

Databasen er litt bortgjemt, og finnes lettest ved å google navnet på databasen, men søkesiden finner man her:

<https://www.digitalarkivet.no/search/2/100653>

Det fine ved databasen er at døpestedet til vedkommende er registrert (dersom det fantes i originalen – dvs. ikke for alle), så vel som fødselsdatoen (for de fleste) og yrket, noe som gir et bedre utgangspunkt når man skal begynne å søke i svenske kilder. Av og til finner man tilleggsopplysninger under: Merknader. For det er ikke lett å finne slekten bakover hvis innvandrerer har et vanlig navn og man ikke aner hvor i nabolandet personen kom fra.

For hovedregelen er, når man jobber med innvandrere, å finne flest mulig opplysninger fra norske kilder, for man tar steget videre til svenske (evt. andre utenlandske) kilder.

Slike kilder kan være: folketellinger; vielsesinnføringer, som oftest oppgir navn på brudens og brudgommens fedre; i tillegg til «innflyttede» i kirkebøkene.

Det kan også finnes kilder i hjemmet, eller muntlige overføringer fra de eldre i slekten, som kan gi en pekepinn om hvor innvandrerne kom fra.

Det er forskjell på å søke etter en smed ved navn Hjalmar Forsberg, og en tjenestepike ved navn Johanna Andersdotter. Jo mere vanlig et navn er, jo viktigere det er å ha noen konkrete holdepunkter om sognet vedkommende kom fra, hvis man skal klare å finne personens riktige opphav i nabolandet.

Johanna Andersdatter som jobbet som budeie på Aas Nordre på Jeløen var nedtegnet i folketellingen 1875 som født i 1849 i Hede sogn i Bohuslän. Det er sjelden det er så nøyaktig fødested for innvandrede svensker i folketellingene. Og her var telleren ekstra nøye da det finnes to sogn i Sverige ved navn Hede, en i Jämtland så vel som denne i Bohuslän.

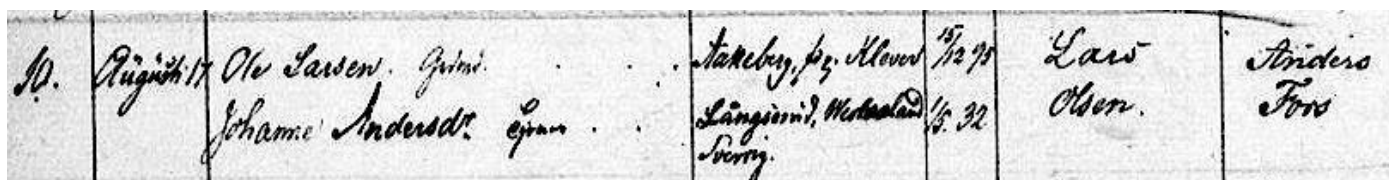
Men den Johanne Andersdatter som giftet seg med gårdbruker Ole Larssen, var nedtegnet i 1865-tellingen for Ågeberg i Spydeberg som 34 år gammel og født i «Sverige».

1865	Ågeberg	Ole Larssen	Johanne Andersdotter	34	34	1865
------	---------	-------------	----------------------	----	----	------

<https://www.digitalarkivet.no/ft20090716630169>

I 1891-tellingen, der hun er enke, er fødestedet oppgitt som «Vermeland, Sverige», fortsatt ikke mye å gå etter.

Vielsesprotokollen, derimot, har flere opplysninger.

<https://goto.digitalarkivet.no/kb20060316040823>

Hun giftet seg med *gaardsmann* Ole Larsen den 17. august 1858. Der får vi både fødselsdato, fødested *Långserud, Wermeland, Sverrig* og farens navn: *Anders Fors*.

Ved søk i *Innflyttede svensker til Østfold*, får vi derimot døpsted Sillerud, og fødselsdatoen stemmer med vielsesprotokollen.

Fornavn:	Johanna	Fødested:	-
Etternavn:	Andersd	Bosted:	Ågeberg
Gårdsnavn:	-	Hjemsted:	-
Kjønn:	k	Arbeidssted:	-
Rolle:	person	Dødsdato:	-
Stilling/stand:	Tjener ug Innflyttar	Sted:	-
Barn:	-	Lønn:	-
Alder:	-	Antall år bosatt:	-
Fødselsdato:	01/05	Attest:	28/5-51 Schrøder
Fødselsår:	1832	Sluttet dato :	1851-10-05

Mer informasjon: +

Person: -

ID	Navn	Rolle	Stilling/stand	Kjønn	Fødselsdato	Fødselsår	Fødested	Bosted
pc00000000834731	Johanna Andersd	person	Tjener ug Innflyttar	k	01/05	1832		Ågeberg

Overområde i kilden: -

År:	1851	Fogderi:	-
Tinglag:	-	Løpenr:	42
Dato:	-	Område:	-
Prestegjeld:	-	Tellingsted:	-
Side:	267	Merknader:	Døypestad:Sillerud, S, S

<https://www.digitalarkivet.no/view/6/pc00000000834731>

En ting man bør være oppmerksom på i denne databasen er pluss-tegnet ved siden av «mer informasjon». Ved å klikke her får vi tilleggsopplysninger, i dette tilfelle at Johanna er flyttet fra Långserud til Spydeberg (se neste side).

Åkeberg. Kilde: Digitalt Museum. Fra Østfold Fylkes Billedarkiv: Widerøe's Flyveselskap AS. WID.NR. 127355

Mer informasjon:			
Håndverk:	-	Arbeidslag:	-
Tunnelinnslag:	-	Tjenesteperiode:	-
Framtidig tjeneste:	-	Lærlingår:	-
Gnr.:	-	Kommune:	-
Kommunenr.:	-	Fjering:	-
Skatt:	-	Gjeld:	-
Ft1900-referanse, side/linje:	-	Kjøp:	-
-	Flyttet fra:	Långserud, S S	Salg:
-	Flyttet til:	Spydeberg	Avslutning:
-	Når tilflyttet:	-	Ankommet hvor/hvem:
-	Årsak:	-	Borgerbrev utstedt:
-	Militærtjeneste:	-	

Digitala Forskarsalen

Da var det en relativ enkel sak å finne Johanna i det svenske Riksarkivets skannede kirkebøker. De har en gratis nettside [Digitala forskarsalen](#) med både fritekst søk i transkriberte kilder og en omfattende samling kirkebøker (inkludert *husförhörslängder*), militære og andre typer kilder.

De har ikke like mange søkbare, transkriberte kilder som den kommersielle nettsiden [Arkiv Digital](#). Men man kommer langt med deres skannede kirkebøker. Og man kan om ønskelig supplere med søk i [Släktdata](#) sine transkriberte databaser. Släktdata er ikke landsdekkende, men har mye fra sørvest Sverige der mange innvandrere til Norge kom fra. Den er fortsatt gratis å bruke, selv om man kan tegne medlemskap.

Her kan man søke etter navn eller bosted i Digitala Forskarsalen.

Og her kan man finne skannede kilder fra hele landet.

Men jeg fant ikke treff på Johanna født 1. mai 1832 i *Födelse och dopböcker* for Sillerud 1824-1848. Jeg prøvde da kirkeboken for Långserud,

med like dårlig resultat. Ved videre leting i Sillerud, fant jeg en Johanna Andersdotter født 1. juni, døpt 3. juni, med far *Fältjägar* Anders Forss og mor Cajs Fredriksdotter, bosted Norane.

I og med at det er forskjell i fødselsdatoen (noe som kunne være resultat av en transkripsjonsfeil underveis), måtte jeg forsøke å følge Johanna i *husförhörlängdene*, for å se om denne piken levde opp og flyttet til Norge.

Silleruds kyrkoarkiv, Födelse- och dopböcker, SE/VA/13463/C I/10 (1824-1848)

De fleste *husförhörlängder* har en alfabetisk indeks over bosteder foran. Noen har bostedene ført alfabetisk i protokollen. Fødselsboken oppga bostedet Norane, men jeg fant ikke Johanna der ved første titt på protokollen for 1829-35, som

dekket perioden hun ble født. Ved nærmere ettersyn, derimot, fant jeg at Cajs og Anders var jo registrert på Norane som henholdsvis *Pige* og *Dräng*, og at deres første to døtre var innført under.

Her står det at de flyttet til Långserud i 1833. Jeg tydde da til søkbare databaser, da jeg visste ikke hvilken gård de var flyttet til. Disse finnes bl.a. i ArkivDigital, Släktdata, FamilySearch, og MyHeritage. Ancestry har også en svensk nettside: Ancestry.se.

Utflyttningslängden for Sillerud oppga at de flyttet fra Norane til Långserud, uten å spesifisere bosted. Jeg kunne også ha sett på *Inflyttningslängden* for Långserud for den aktuelle perioden i *Digitala Forskarsalen*, som oppga *Esbjörbyn* som deres nye bosted.

Långseruds kyrkoarkiv, In- och utflyttningslängder, SE/VA/13352/B I/2 (1832-1842) side 15.

Esbjørbyen	Födelse		Åser i bok	Förstär inom	Inflyttad	
	Året	Orten			Från	År
Täljinge Anders Svensson Kors	10/4 06	Sillerud	x	y y	Sillerud	33
H. Cajsa Fredrikson	17/7 07	h	y	y y	L.	-
Dr Anna	30/10 29	Sillerud				
Dr Johanna	1/9 32	L.				
Dr Lotta	6/2 35	L.				

Långseruds kyrkoarkiv, Husförhörslängder, SE/VA/13352/A I/12 (1831-1835), side 338.

Google Maps viser Esbjørbyen mellom Sillerud og Långserud, og husförhörslängden over viser at de er kommet dit fra Sillerud i 1833.

Legg merke til at i alle kilder fra familien kom til Långserud er Johannas fødselsdato nedtegnet som 1/5.

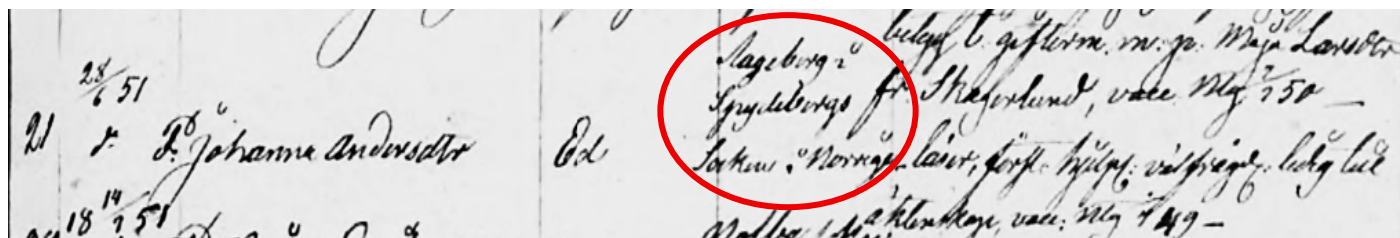
For å få fortgang i å spore Johannas bevegelser, «jukset» jeg litt for å finne henne ved å ty til søkbare kilder.

Har man abonnement på Arkiv Digital eller Ancestry.com, bør man være klar over at de har

mange søkbare kilder fra Sverige; også FamilySearch, som er gratis. Søk i disse kan man kombinere med bruk av skannede originalkilder fra Digitala Forskarsalen. Dette kan være spesielt nyttig når folk flyttet mye på seg.

Johanna flyttet tidlig hjemmefra, og var i tjeneste på flere gårder i Långserud og Sillerud.

I utflyttede fra Långserud i 1851, finner vi Johanna med følgende innføring, der det er det spesifisert at hun flytter fra gården Ed til Aageberg i Spydebergs Socken i Norrige. Da har vi fått bekreftet at vi har funnet riktig Johanna.

Långseruds kyrkoarkiv, In- och utflyttningslängder, SE/VA/13352/B I/3 (1843-1860) side 99.

Kombinasjonen av opplysningene i vielsesprotokollen fra Spydeberg og opplysningene i

Innflyttede svensker til Østfold gjorde det mulig å finne hennes opphav.

Carl Svenske – en fortelling om et 180 år gammelt identitetstyveri

Hvem var Carl Svensson?

Carl Svensson var lenge den mest mystiske forfaren i slekta mi. Mens det er relativt enkelt å spore de fleste andre menn i slekta ganske mange hundre år tilbake i tid, forble Carl en vanskelig mann å finne opphavet til. Carl var far til Lisa Carlsdatter, som etter hvert skulle bli min tippoldemor. Lisa ble født utenfor ekteskap i 1850. Mora hennes var Elisabeth Hansdatter, som på den tida tjenestegjorde på Bratbergs-eiet ved Biri. På den tida lå Biri til Ringsaker sogn. Lisa måtte ut og tjene egne penger ganske tidlig. Hun ble konfirmert i Fåberg kirke i 1865, men allerede i 1868 gikk hun til Trondheim på egne føtter, og giftet seg der med Gerhard Wilhelm Knudsen d.y. Gerhard var på sin side uekte sønn av Gerhard Wilhelm Knudsen d.e., og sønnesønn av stortingspresident Ingelbricht Knudssøn. Det kan nevnes som en kuriositet at Gerhard Wilhelm Knudsen d.e. bodde på Råde i Østfold i mange år. Men alt dette er en egen historie, som vi får ta ved en annen anledning.

Da Lisa ble døpt, var Carl til stede ved dåpen. Han ble oppført som *steenhugger* av yrke, og født i *Nyköpings Lehn* i Sverige. Da jeg fant denne dåpsoppføringen tidlig på 2000-tallet, ante jeg vel allerede her at kampen for å finne opphavet hans skulle bli lang og vanskelig.

Carl Svendsen. Bildet er KI-generert, på basis av bildet av Lisa.

*Lisa Svendsen
Foto: privat eie*

Likevel var det nettopp yrket hans som gjorde at jeg allerede på den tida skulle oppleve å få noe som kjentes ut som et gjennombrudd. Det å være stenhogger var et håndverksfag i 1850 som i dag. Carl var kanskje ikke en hvilken som helst omstreifer som ramla innom Biri. Han hadde gått i lære et sted, og lært faget grundig. Carl reiste rundt i Norge etter jobb, og bar pass utstedt av politiet

på Lillehammer ved dåpen til Lisa. Dette passet ble utstedt 19. oktober 1847, og er vårt neste spor i jakten på Carl.

En telefon til Statsarkivet på Hamar rundt 2002 avdekket fogdens (politiets) arkiver og pass-journaler for perioden 1843-1871. Da kom denne listen fra passprotokollen fram i lyset:

- Pass utstedt til Carl Svendsen 24 mars 1847 for reise til Romsdalen
- Passet endret for reise til Hedemarken 22 april 1847
- Passet endret for reise til Trondheim 19 oktober 1847
- Passet forevist fogden november 1848

Passjournalene fortalte også at han ble født omtrent 1804 - 1805 i Nyköpings län i Sverige, og at han var høy av vekst og middels av statur, med blå øyne og brunt hår. Og det er jo mer enn de fleste vet om tippippoldefaren sin.

Siden da har jeg funnet Carl oppført i flere passjournaler mellom 1845 og 1852. Carl var «steenhogger» ved hver oppføring etter 1845. Han arbeidet blant annet på Harpefoss bru i Fron i Gudbrandsdalen da den ble oppført i 1846. Deretter reiste han mye rundt på jakt etter jobb, både på Røros, i Romsdalen og i Trondheim.

Harpefoss bru. Kilde: [Fron Historielag](#)

Jeg trodde lenge at Carl fikk en ny sønn, Karl Johan Svendsen, i Ringsaker i 1855. Det viste seg å være feil, og feilslutningen sendte meg på villspor i Sverige. Det kommer vi tilbake til, men utgangspunktet var en kirkebokoppføring i Ringsaker der en arbeidskarl Karl Svendsen oppga fødestedet som «Svenjonga pastoral» – trolig Svenljunga pastorat (prestegjeld) sør for Borås i datidens Älvsborgs län. Det brøt kraftig med opplysningen om Nyköping på Sveriges østkyst, og ga grobunn for mange feilhypoteser.

Etter 1852, bare to år etter at Lisa ble født, forsvant Carl fra passjournalene. Dåpen til Karl Johan var lenge det siste mulige sporet. Da Lisa giftet seg i Trondheim i 1871, fortalte hun presten at faren var kjøpmann i Lillehammer. Hva skjedde med steinhuggeren? Hvor ble han av? De spørsmålene ble stående ubesvart i to tiår. På begynnelsen av 2000-tallet var få kilder digitalisert, tiden gikk, slektsforskningsinteressen svant hen, og andre interesser tok over.

Fram til 2024. Da var det på tide å gå gjennom gamle dokumenter og slektstrær på nytt, verifisere opplysningene og se om det var mulig å komme videre. Tjue år var gått, og både Digitalarkivet og Nasjonalbiblioteket hadde tatt steget inn i framtiden. Kildene var plutselig søkbare og tilgjengelige – uten lange besøk på Riksarkivet i Oslo.

Det skulle vise seg at Carl Svensson aldri flyttet fra Lillehammerområdet etter at datteren Lisa ble født. Han etablerte seg der, jobbet seg opp og

kjøpte seg et hus, og drev både med utleie av rom i huset og landhandel på vegne av kjøpmenn i byen. Ikke bare det: både barna hans og barne moren bodde sannsynligvis i samme hus. Kjernefamilien var intakt.

Stort skifte etter Carls død

Et søk i kirkebøkene fra Fåberg, som ble gjort søkbare i 2020, viste at Carl Svendsen døde i Lillehammer 27. januar 1862, i en alder av 60 år. Han ble gravlagt 3. februar. Bak navnet hans i kirkeboka ble det føyd til «Svenske» i parentes. I dødsfallprotokollen står det at «Ingen arvinger opgives, men efterlader 2 uægte Børn.» Det var sønnen Johan Carlsen som fant faren død. Johan bodde nok sammen med faren på denne tida.

Carl hadde ingen rettmessige arvinger, men han eide både hus og jordlig gods, og han hadde både skyld og skyldnere i distriktet. Dermed var det duket for målrettet innsats fra byfogden i Lillehammer: skifteforhandlingene ble startet opp nærmest umiddelbart etter at Carl døde.

Allerede 31. januar møtte fogden og kreditorene for å finne ut hvem som skyldte hvem hvor mye. Her dukket det opp en ny hyggelig overraskelse: Barnas mor, «Den Afdødes Husholderske Lisbet Hansdatter var tilstede og paa Opfordring anviste den Afdødes Efterlatenskaber, som nu blev afskrevne og saaledes taxerede». For å sikre at alle kreditorer fikk samme vilkår ble det rykket inn proklama i flere aviser, og her ble Carl igjen omtalt som «Carl Svenske». At Elisabeth måtte peke ut eiendelene til Carl, forteller oss at det bodde flere i samme hus. Den summariske folketellingen fra 1855 bekrefter at det bodde hele 15 personer i denne ene lille bygningen det året. Huset besto av to gamle laftehus satt sammen med en svalgang imellom, et forretningslokale, stue, kjøkken, sengekammer, og to rom på loftet. Det var mange folk på samme plass, og sikkert en kilde til inntekt for Carl.

Begge de uekte barna, Lisa og Johan, ble nevnt i skiftet. Den 12 år gamle Lisa eide en «liten brunmalet Komode» som sto i boet, men den skulle ikke takseres og selges for å dekke gjeld. Det gjorde Johan klart: «broderen Johan Carlsen opgav at have betalt denne for hende, da bemeldte Komode var kjøbt ved en Auction».

Da Carl døde i 1862, sto han som eier av matrikkel nummer 1 i Lillehammer, taksert til 165 spesidaler. Huset hadde han kjøpt for lånte penger i oktober 1853. Første bud på 120 ble underkjent

Kreditorerne i Boet efter den i Lillehammer afdøde Ungkarl Carl Svendsen — bekjendt under Navnet Carl Svenske — indfalder herved, overensstemmende med Lov af 28de August 1851, til inden 3 — tre — Maaneder at anmelde og legitimere deres Krav for Lillehammer Skifteret, som har taget Boet under Behandling.

Lillehammer Byfogedkontor den 1ste Februar 1862.

A. Zeier.

1862 skifte Carl Svendsen - annonse til kreditorer.

Kilde: nb.no: Christiania Intelligentsedler fredag 7. februar 1862.

av kreditorene, men et senere bud på 150 ble godkjent. Det hjalp lite: boet skyldte 400 spesidaler, mens auksjonen bare innbrakte 199. Heldigvis hadde ikke Carl arvinger i juridisk forstand. Begge barna var uekte, og moren deres var ikke gift med ham. Var det hell i uhell, eller strategisk tenkt av Carl å aldri gifte seg, selv om han åpenbart tok seg av både barnemoren og barna? Eller var han gift fra før i Sverige?

Den høye gjelden skyldtes blant annet penger Carl skyldte flere kjøpmenn i distriktet. Under takseringen fant byfogden en sekk med varer han hadde mottatt fra dem, ment for videresalg rundt i bygdene. Carl var altså blitt kjøpmann – eller mer presist handelsreisende – slik Lisa også oppga da hun giftet seg i Trondheim i 1871.

Til slutt fikk malermester Andreas Olsen Busterud tilslag på huset. Matrikelnummer 1 lå i Gamlevegen 130 i 1860. Huset ble senere kjent som «Busterudbygningen», og er i dag en del av Byen-utstillingen på Maihaugen. Det er en spesiell følelse å vite at tippetippoldefars hus står utstilt der.

Carl Svenske og Himmelbrevet

I det proklama som ble publisert i Lillehammer Tilskuer tidlig i 1862 ble Carl omtalt som «Carl Svenske». Det navnet dukket også opp i kirkeboka da Carl ble gravlagt. Og det tyder jo på at han var en kjent skikkelse i nærmiljøet, sannsynligvis også utenfor Lillehammer by sine grenser. Han hadde åpenbart et tilnavn som han var bedre kjent for enn patronymet.

Og jeg fant saftige nyheter da jeg søkte på dette navnet hos Nasjonalbiblioteket.

Lillehammer Tilskuer publiserte en artikkel onsdag 27. april 1927, og 12. november samme år publiserte Morgenbladet en tilsvarende artikkel.

Lillehammers eldste hus, branntakstr. 1, Busterud, omkring 1915. Antagelig flyttet til byen fra omlandet. Huset flyttet og gjenreist på Maihaugen i 1980-årene. Bilde: Maihaugen årbok 1976-1979, nb.no.

Det viser seg at en kreativ sjel fra Drammensområdet trykket opp et «Himmelbrev» i 1853 og solgte dette for penger til lettlurte folk i by og bygd. Han ble etter hvert trukket for retten og idømt både bot og fengselsstraff. I løpet av rettsaken kom det fram at mannen hadde fått avlatsbrevet av en mann ved navn Carl Svenske som bodde i Lillehammer, og at han hadde overtatt et opplag på 500 eksemplarer av brevet fra trykkeren der.

Ikke nok med det: han bestilte i tillegg opp nye 3.200 eksemplarer hos en annen trykker. Nå reagerte politiet i Oslo og arresterte mannen. Kramkaren og boktrykkeren i Drammen fikk strengest straff. Carl slapp betydelig billigere unna: «Men baade Carl Svenske og boktrykkeren i Lillehammer slap fri, det vil si det blev overhodet ikke [...] reist tiltale mot dem, skjönt de var like skyldige som boktrykkeren i Drammen og kramkaren.» Carl var åpenbart vært en kreativ mann med sterke kremmeregenskaper, og forsøkt å tjene penger på mye rart.

Da der blev solgt avladsbrev for 2 og 4 skilling i Lillehammerdistriktet.

Et „himmelbrev“ fra 1850-aarene.

Verden vil bedrages, der er ikke den dumhet saa stor at ingen biter paa den. Allikevel vilde man gjerne forsverge at folk i vore dage — hvis man utvider dette begrep til at gjælde f. eks. 50-aarene, ikke vilde la sig lokke til at kjøpe avladsbrev. Men det er et faktum at de gjorde det, i Lillehammerdistriktet til og med. Det faar være vor trøst, at folk i Drammen og deromkring var likesaa dumme.

Først i 50-aarene begyndte folk at faa besøk av en mand som solgte et trykt skrift, „himmelbrev“ kaldte han det selv, og han fik rivende avsetning paa sit brev — det kostet riktignok ikke mere end 2—4 skilling, men hvad stod der saa i det? Dette bl. a.:

— Hver den som ikke haver dette Brev, han er fordømt, men hvo som haver det, han skal have velsignelse. Jeg Jesus Christus selv haver skrevet dette Brev med min egen guddommelige Finger, og hvo som haver dette Brev, skal den ene efter den anden lade indskrive, omendskjønt han haver bedrevet saa mange Synder, som Sand i Havet, Græs paa Jorden og Stjerner paa Himmelen, skal de dog forlades ham. Og hver den som delger dette Brev, skal være forbandet, men hvo som forkynder dette Brev, han skal blomstre av Velsignelse.“

Brevet var underskrevet „Jesus af Nazareth er mit Navn, som læder dette Brev tilsyne.

Stort længere kunde neppe blasfemien og frækheten drives. Og det er næsten utrolig at folk kjøpte himmelbrevet. Hvor mange vet man ikke, men faa har det ialfald ikke været. Besynderlig nok var det ingen som grep ind overfor uvæsenet paa disse kanter. Det skulde være en mand som kaldtes Carl Svenske som hadde latt brevet trykke hos en boktrykker paa Lillehammer.

Saa hændte det at en kramkær fra Drammenskanten, Peder Hansen, kom til Lillehammer, og han kjøpte da av vedkommende boktrykkerrestoplaget av himmelbrevet, 500 eksemplarer, som han solgte i en haandvending. Men han sørget for at beholde et eksemplar; tyren hadde indset at der kunde tjenes penger paa folks dumhet og overtro, og han regnet ikke feil. Han reiste til Drammen og lot en boktrykker trykke 3200 eksempla-

rer av det indbringende avladsbrev, som derefter blev solgt i by og bygd.

Det var politiet i Oslo som grep ind overfor denne trafik.

Saken kom for retten, og boktrykkeren blev dømt til 40 dages fængsel for at ha trykt brevet. Kramkæren slap billigere. Og boktrykkeren maatte desuten betale en større mulkt, anstrak ca. 150 speciealer i mulkt fordi han ikke hadde angit trykkestedet paa brevene.

Men baade Carl Svenske og boktrykkeren i Lillehammer slap fri, det vil si der blev overhodet ikke — saavidt det kan sees — reist tiltale mot dem, skjønt de naturligvis var like skyldige som boktrykkeren i Drammen og kramkæren.

Carl Svenssons reiser i Norge 1845-1851

Jeg startet med utgangspunktet at Carl Svendssen/Svensson var steinhugger den første tiden i Norge. Det var et respektert håndverk, men arbeidet kom ikke til ham; han måtte reise rundt og søke jobb på de store prosjektene. Da måtte papirene være i orden, for ordensmakten førte protokoll. I passjournalene finnes det derfor fortsatt spor etter Carls reiser. Mange av de bevarte journalene er skannet hos Digitalarkivet, og noen er også søkbare. Underveis i søkene mine dukket det opp flere overraskelser.

Det første sporet jeg fant, var i passjournalen fra Lillehammer politikammer 22. januar 1846. Der står det at Carl hadde oppholdt seg i Ringsaker «i lang Tid», og at han hadde vitne på det. Nå skulle han til Fron i Gudbrandsdalen for å arbeide på en bro. Passet hans var sist påtegnet i Røros, men uten dato. Først 24. mars 1847 fant jeg ham igjen, da han fikk utstedt nytt pass i Lillehammer.

I jakten på Carls svenske fortid fulgte jeg mange spor. Ett bygde på hypotesen om at han var far til barnet som ble født i Ringsaker i 1855, og at «Svenjonga pastoral» var en feilført, men ikke helt gal opplysning. Kanskje «jonga» var nøkkelen? Da fant jeg en Carl Magnus Lindgren fra Ljunga mellom Norrköping og Nyköping. Han forsvant fra svenske kilder etter april 1845, og ble derfor en nærliggende kandidat å undersøke videre.

Det var da jeg snublet over flere innføringer på en Carl Magnus Lindberg i de norske passjournalene, så langt tilbake som januar 1845. Og det som plutselig ble superinteressant, var at en Carl Magnus Lindberg, tidligere artillerist ved «Gøtha Artilleri» ble far til en gutt, Johan, 29. desember 1845 i Biri. Barnemoren var den samme Elisabeth Hansdatter Bratbergeiet som ble mor til min tippoldemor Lisa i 1850. Og «Johan» var jo navnet på sønnen som ble nevnt i skiftet i 1862. Johan ble døpt i Åmot (Rena) i Hedmark. Kunne dette være samme mann?

Det avgjørende beviset for at Carl Magnus Lindberg og Carl Svensson var samme person, fant jeg i passjournalen fra Gudbrandsdalen 16. februar 1846. Der står det svart på hvitt at passet til Carl Magnus Lindberg sist ble vist i Lillehammer 22. januar 1846. Da jeg dobbeltsjekket passjournalen fra Lillehammer, fant jeg

Lillehammer Tilskuer,
onsdag 27. april 1927

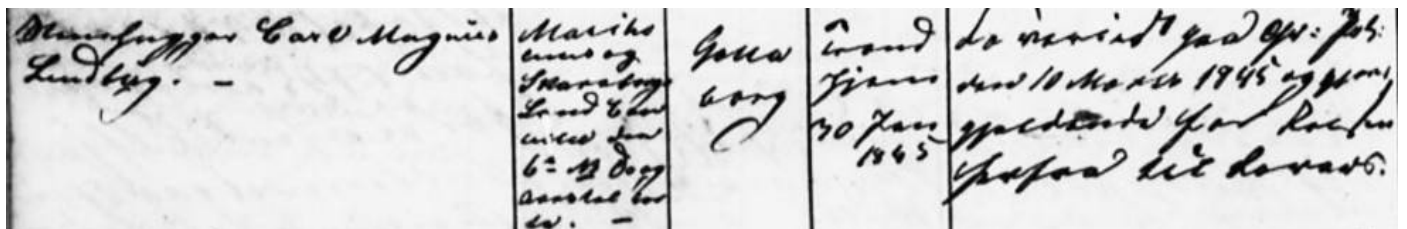
Kilde: nb.no

ut at det eneste passet som ble forevist den dagen i Lillehammer var Carl Svensson sitt. Plutselig åpnet det seg mange nye muligheter, og enda flere spørsmål.

Med denne nye informasjonen fant jeg flere spor etter Carl i norske passjournaler:

Dato	Tekst i passjournalen
6. mai 1844	Pass utstedt i Marieholm (Mariestad) i Sverige. Omtalt i passjournalene fra Trondheim 30. jan. 1845, Nordmøre 10. mars 1845, og Gudbrandsdalen 10. juli 1845. Funnet i svenske arkiver.
30. januar 1845	Trondheim «Steenhugger Carl Magnus Lindberg født i Skaraborgs Lhen i Sverrig, pas fra [Marieholm] 6 Mai 1844, senest foreviist Fogden i [her mangler det stedsnavn] den 11. januar 1845." Samme dag «gjort gjeldende for Reise til Christiansund".
23. februar 1845	Molde. Omtalt i passprotokollen fra Gudbrandsdalen fogderi 10. juli 1845. Passjournalen fra Molde mangler innhold i 1845.
10. mars 1845	Kristiansund. "Steenhugger Carl Magnus Lindberg", pass utstedt "Mariholmens og Skaraborgs Läns Cansellie den 6te» mai 1844. Gjort gjeldende til Røros.
10. juli 1845	Gudbrandsdalen. Pass fra 'Marieholms Lankansellie'. Påtegnet for reise til «Ørke- og Guldal fogderi». Sist vist i Molde 23. feb. 1845.
30. juli 1845	Orkdal og Gauldals fogderi. Omtalt i passjournalen fra Trondheim 6. august 1845
6. august 1845	Trondheim. "Steenhugger Carl Magnus Lindberg Pas fra Marieholm af 6. mai 1844, senest forevist i Ørke- og Guldals Fogderi den 30. juli 1845" «autorisered for Reise til Røros".
22. januar 1846	Lillehammer. "Paategner Pas for Carl Svendsen for Reise til Gudbrandsdalens Fogderi. Passet sidst paategnet af Lendsmanden i Røraas, men Personen, som efter foreviist Bevidnelse har opholdt sig i lang Tid i Ringsager ved Arbeide er nu betinget til Froen til en Broebygning hvor han skal udrette Arbeide."
16. februar 1846	Gudbrandsdalen, stenhugger Carl Magnus Lindberg. Pass utstedt av «Befalingshavende over Askarabo Län» (Skaraborgs län). Påtegnet til Gudbrandsdalen 22. januar 1846. Autorisert til Hedmark. Dette er samme passet som Carl Svendsen viste i Lillehammer 22. januar 1846. I tillegg samsvarer datoene her med at Carl gjorde seg klar til å reise til Johan sin dåp i Rena (Åmot).
24. mars 1847	Carl fikk utstedt helt nytt pass i Lillehammer for reise til "Romsdalen". Fra nå av heter han «Carl Svendsen».
28. mars 1847	Gudbrandsdalen. Stenhugger Carl Svendsen foreviste pass av 28. mars 1847 fra Lillehammer 24. mars "for Reise til Romsdalen".
10. april 1847	Romsdal. «Paategnet Steenhugger Carl Svendsens Pas fra Lillehammer af 24de [forrige måned] paa Retur til Gudbrdl.»
22. april 1847	Lillehammer. Stenhugger Carl Svendssens pass av 24.03.1847 blir «gjort gjældende til Hedemarken».
6. august 1847	Passet påtegnet av lensmannen i Østre Toten, i følge passjournalen fra Hedmark 18. august 1847.
17. august 1847	Gudbrandsdalen. «Lillehammer [...] til Romsdalen. Forevist der [...] og gjort gjeldende tilbake til Gudbrandsdalen.» Stenhugger Carl Svendsen forevist pass av 24. mars 1847. Forevist fogden 17. august 1847 og gjort gjeldende til Lillehammer.
18. august 1847	Hedmark: Stenhugger Carl Svendsen Pass fra Lillehammer 24 mars 1847 «senest paategnet af Lendsmanden i østre Toten den 6 August [...] Intet Signalement er opgivet. Herfra er Passet paa Begjæring gjort gjeldende til Toten."

19. oktober 1847	Lillehammer. Stenhugger Carl Svendssen.
11. februar 1848	Hedmark. Stenhugger Carl Svendssen "Foreviist et af Lillehammer Politikammer den 19 October 1847 udstedt Pas for reise til Throndhjem. Signalement: Fødested, Nyköpings Lehn, alder 44 Aar. Øine, blaa. Haar, brunt. Væxt, høi Statur, middels."
30. novem. 1848	Lillehammer: Foreviist dn 30. Novbr 1848 og gjort gjældende til Trondhjem. Reisen til Trondheim fant aldri sted.
26. januar 1849	Lillehammer. "Gjort gjældende til Toten."
29. mai 1849	Lillehammer. Stenhugger Carl Svendssen: "Totens Fogedcontor til Hedemarken" - til "Christiania" ¹ .
3. august 1849	Hedmark. Stenhugger Carl Svendssen "Foreviist Pas fra Politimesteren i Lillehammer af 19de October 1847, hvilket ved Paategning fra samme Politiekammer af 29de Mai d.A. er gjort gjældende til Christiania. Her er Passet efter Begjæring authoriseret for en Reise til Østerdalen». Carl var 44 år gammel, fra «Nyköpings Lehn», reisemål Østerdalen. Signalement «Høy av vekst, middels av statur, blå øyne, brunt hår, kan ikke skrive.»
21. august 1849	Christiania. Carl Svendsen, pass av 30. april 1849, påtegnet 21. august 1849 for reise fra Christiania til Røraas (Røros).
25. august 1849	Lillehammer. Stenhugger Carl Svendssen. "Trondhjem; sidst paategnet paa Hedemarkens Fogedcontoir den 3die Aug 1849 og gjort gjældende til Østerdal." "Foreviist og efter Begjær gjordt gjældende til Ørkedalen i Trondhjems Stift."
6. august 1851	Lillehammer. "Trondhjem" "Dro og til Molde."
3. september 1851	Molde, autorisert for reise til Hedmark, ifølge passjournalen for Hedmark 26. juni 1852. Her mangler det innhold i passjournalene fra Romsdal fogderi (Molde).
26. juni 1852	Hedmark. Carl Svendssen, 48 år, Steinhugger, Sverige, Nyköpings Len, Reisemål «Ørkedalen.» Språk Svensk. Signalement «Middels av statur, blå øyne, brunt hår.» Merknad: «Pass fra Molde 3. september [forrige år] for reise til Hedemarken.»

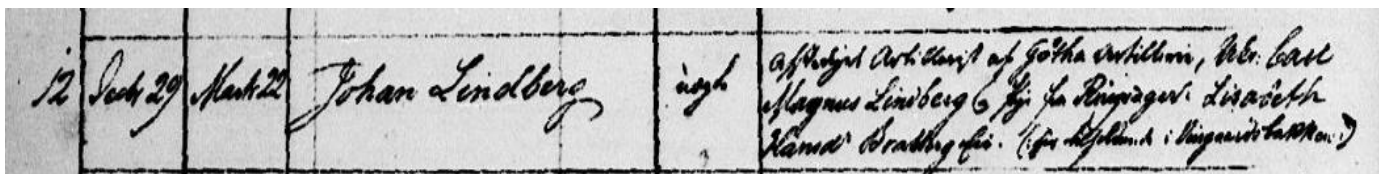
Nordmøre politikammer, Journal over foreviste pass, 1844-1864. Kilde: Digitalarkivet.no

Sønnen Johan ble født på Biri 29. desember 1845 og døpt på Rena i Åmot i Hedmark 22. mars 1846. Kronologien passer godt: Carl fikk passet påskrevet i Lillehammer 22. januar 1846 for å reise til Fron. 16. februar snakket han med fogden i Gudbrandsdalen for å reise til Hedmark. Rena er rett over fjellet fra Fron. 22. mars 1846 var han til stede ved dåpen til sønnen Johan i Åmot kirke. Jeg vet ikke om Carl reiser tilbake til Fron etter det, men det er sannsynlig. Han registrerer ikke passet sitt på nytt før mars 1847.

Elisabeth må altså ha reist til Rena med den nyfødte sønnen for å døpe ham i en kirke som barnefarene kunne nå.

Så skjer det et skifte. I januar 1846 hadde Carl klart å få en politibetjent på Lillehammer til å skrive inn «Svensson» i passjournalen, selv om det sto Lindberg i passet. Kanskje begynte han å bli en kjent figur i lokalmiljøet, eller han klarte å opparbeide tillit hos politiet.

¹ Carl foreviste ikke passet i Christiania før 21. august 1849, noe som forstyrrer tidslinjen her. Det kan være at politiet i Oslo lå etter i sine registreringer, eller at innføringen er påført feil måned. Passpåtegningsprotokollen for Oslo politidistrikt for juni-juli 1849 har ikke hans navn. Det kan også være en annen Carl Svendsen som reiste gjennom Christiania.

Johan Lindberg Carlsens dåp i Åmot: Kilde: Digitalarkivet.no

I hvert fall blir Lindberg-navnet brukt på alle andre passkontorer helt fram til han, i mars 1847, får nytt pass fra Lillehammerpolitiet. I det nye passet står det bare Carl Svendsen. Både Magnus- og Lindberg-navnet er borte. Fra nå av hadde tippetipoldefar en helt ny identitet.

I 1852 slo han seg ned i Lillehammer, kjøpte hus for lånte penger i oktober 1853, og livnærte seg som landhandler fram til han døde i 1862. Sønnen Johan var 21 år gammel under folketellingen i 1865 og bodde sammen med sin mor Elisabeth Hansdatter, 67 år gammel, i Gamleveien 1 i Lillehammer. Datteren Lisa var tjenestepike i Storgaten 15, en adresse få meter unna broen og moren. De bodde på hver sin side av elva Mesna, ifølge et kart fra 1890. Gamlevegen 130, huset Carl eide, lå ikke mange meter unna gården Johan og Elisabeth bodde i. Jeg vet ikke hvordan det gikk med Elisabeth og Johan etter det. De forsvinner fra kildene etter 1865. Lisa gikk til Trondheim rundt 1868, meldte flytting til presten i 1870, og giftet seg med Gerhard Wilhelm Knudsen d.y. i 1871.

Men hvor kom Carl Svendsen fra?

I passjournalen fra Hedemarken står det at Carl var 44 år gammel i 1847, og samme alder ble oppgitt i passjournalen i 1849. I 1852 ble han oppgitt å være 48 år gammel. Da han døde i 1862 ble han oppgitt å være 60 år gammel. Ser vi på disse aldersopplysningene samlet sett, så kan Carl ha blitt født mellom 1802 og 1805, mest sannsynlig 1802-04. Det står også at han ble født i «Nyköpings Lehn» både da datteren Lisa ble døpt i 1850 og i flere av passjournalene.

«Nyköpings Lehn» kan bety mye. Det kan vise til byen Nyköping, omtrent ti mil sør for Stockholm, men like gjerne til området rundt. I samtidens passjournaler ble hjemsted ofte oppgitt omtrentlig, særlig for utlendinger. Det gamle Nyköpings län fantes dessuten ikke lenger da Carl ble født; det var slått sammen til Södermanlands län allerede i 1683. Likevel kan navnet ha levd videre som geografisk betegnelse.

Kirkebøkene for de to byforsamlingene i Nyköping viser ingen Carl med far Sven i det aktuelle tidsrommet. Det finnes flere Carl født utenfor ekteskap, men fedre ble som regel ikke

oppgitt for uekte barn i svenske kirkebøker på den tiden. Dermed ble Nyköping-sporet i praksis vanskelig å følge.

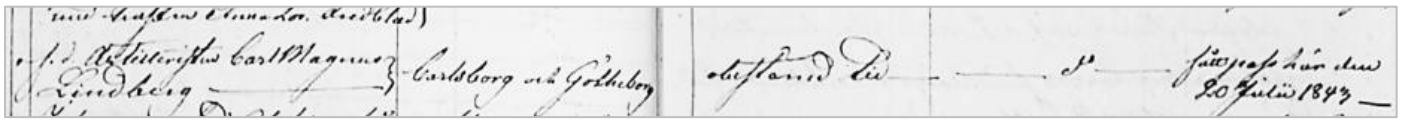
Jeg vet heller ikke nøyaktig når Carl kom til Norge. Den første sikre passregistreringen er i Trondheim 30. januar 1845, men der står det også at en fogd et ukjent sted i Norge hadde skrevet på passet 11. januar. På 19 dager kunne Carl ha gått langt, selv midtvinters. Vi vet at han i 1847 brukte 13 dager fra fogdekontoret i Gudbrandsdalen til Molde. Han kan derfor ha kommet inn i Norge på flere måter, via grensestasjoner der passprotokollene ikke er bevart.

Det kan også hende at politibetjenten i 1847 hørte feil. Carl kan ha sagt «Jönköping», «Norrköping» eller en annen «köping». Jeg har uansett lett i utflyttingslängdene fra forsamlingene rundt Nyköping by etter en Carl som flyttet utenriks eller til Norge, uten treff. Hvis Carl også var steinhugger i Sverige, bodde han kanskje nær en industriby. Men han kan ha flyttet fra Nyköping tidligere enn ventet, via Stockholm, Eskilstuna eller en annen by. Stockholms län alene hadde 117 forsamlinger på denne tiden.

Det er en passe stor høystakk å lete i. Hvis det da er riktig høystakk. For det å lete etter Carl i de svenske kirkearkivene er ikke bare som å lete etter nåla i høystakken. Vi må også vite hvilken høystakk vi skal lete i. Fram til nå har jeg ikke en gang funnet riktig jorde å lete etter høystakken på.

Artilleristen Carl Magnus Lindberg fra Göta Artilleriregimente

Det var i jakten på Carl Magnus Lindgren fra Ljunga ved Norrköping at jeg snublet over den riktige tråden, og som gjorde meg i stand til å komme videre i jakten på Carl Svenssons fortid og opphav. I de tidligste norske passjournalene som Carl Svensson/Carl Magnus Lindberg er oppført i, blir det henvist til et pass utstedt 6. mai 1844 i Marieholm. Marieholm var kronofogdens sete i Skaraborgs län, og ligger i Mariestad ved innsjøen Vänern. Passjournalene fra Marieholm i 1844 er dessverre ikke tilgjengelig digitalt, men noen andre passjournaler er skannet av det svenske Riksarkivet og enda flere avbildet av den svenske

Carl Magnus Lindbergs passinnføring fra Mariestad.

KILDE: Skaraborgs läns landskanslis arkiv, volym EIV:2235, passhandlingar 1820-1854.

Genealogiska Föreningen (GF). GF har også satt i gang et stort og saktegående prosjekt, der frivillige medlemmer skriver av de protokollene som fort-satt finnes og legger innholdet inn i en søkbar database.

Jeg meldte meg inn i GF og fikk tilgang til databasene deres. Jeg fant raskt et treff på en «före detta artillerist Carl Magnus Lindberg» som passerte Växjö 29. mars 1844, med pass utstedt i Mariestad 20. juli 1843. Reisen skulle videre til Vänersborg. Det var interessant, fordi «min» Carl Magnus Lindberg ble omtalt som «afskediget artillerist af Gøtha artilleri» ved sønnen Johans dåp i mars 1846.

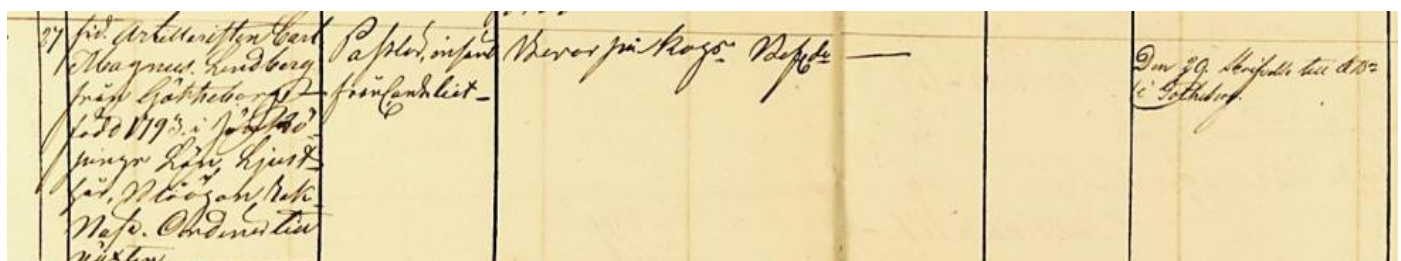
I Göta Artilleriregemente fantes det to artillerister med navnet Carl Magnus Lindberg på denne tiden. Den ene, født i 1814, dimitterte i 1844, men vervet seg igjen i 1846 og kunne dermed utelukkes. Den andre ble født i 1793, dimitterte i 1841 og kom ikke tilbake. Kunne han være vår mann?

Vänersborg ligger bare to dagers gange fra Mariestad. Det svenske Riksarkivet gjorde et oppslag for meg i arkivene etter Skaraborgs län, og kunne bekrefte at det ble utstedt et pass til Carl Magnus Lindberg 6. mai 1844. Passet var gyldig for reise til «Carlsborg och Götheborg» og utstedt på ubestemt tid. Innføringen refererer også til det passet som ble utstedt til Lindberg 20. juli 1843, så da vet vi at besøket i Växjö gjaldt samme mann.

Så måtte jeg lete videre i Göteborg. GF og Riksarkivet hadde ikke skannede versjoner av disse dokumentene, men hos ArkivDigital fant jeg skannede passjournaler for Göteborgs och Bohus läns landskansli 1842-44. De er ikke søkbare, så jeg måtte bla manuelt. Allerede 20. mai 1844 fant jeg et spor: «Lindberg, Carl Mag? F.d.art» fikk autorisert passet i Göteborg for videre reise til Halmstad. Der stoppet sporet igjen; for pass-journalene sør for Göteborg finnes ikke for denne perioden.

ArkivDigital har også skannede og transkriberte fengselsjournaler. Der fant jeg ut at en for-henværende artillerist Carl Magnus Lindberg ble arrestert passløs i Örebro 20. juli 1844. Han ble beskrevet med lyst hår, blå øyne, rak nese og «ordinär til växten». Journalen opplyser at myndig-hetene ventet på svar på en «Skrivelse til A18th i Gotheborg» sendt 29. juli, og at dommen «beror på Skogs besked» (Skog var kanskje en kontorist ved artilleriet). Her står også at «f.d. Artilleristen Carl Magnus Lindberg från Götheborg» var født i 1793 i Jönköpings län.

Det passer godt med artillerist nr. 61 i 4de Depotkompaniet ved Göta Artilleriregemente, som tjenestegjorde fra 1831 til han etter eget ønske tok avskjed i 1841. Kompaniet lå på Karlsborg festning ved Vänern, ikke langt fra Mariestad. Og ifølge svenske slektsgranskere var Mariestad nettopp stedet der reisende fra Karlsborg skaffet seg pass videre ut i landet.

Carl Magnus Lindberg i Örebro Slottshäkte.

Kilde: Justitiekanslern -1974, Huvudarkivet E11cc:988 (1844) Bild 3130.

Arrestanten, den tidligere artilleristen Carl Magnus Lindberg, satt fortsatt fengslet i Örebro 10. oktober. Den dagen ble han avhørt ved «Cansliet», altså landskanselliet i Örebro. Dagen etter ble han løslatt. Sannsynligvis hadde det

kommet svar fra artilleriet i Göteborg med bekreftelse på identiteten hans. I hvert fall fikk han et 7-dagers pass for å gå til Karlsborg og ble sluppet ut igjen.

Men: norske passjournaler beskriver både Carl Magnus Lindberg og Carl Svensson som høy, ordinært bygget, blåøyd og brunhåret, født rundt 1802–05. Mannen i Örebro var også høy, men hadde lyst hår og var minst ti år eldre. Han kan ha løyet på alderen i Norge for å få arbeid, og «ljust hår» kan romme mye – solbleket, mørkt blondt, lysebrunt. Samtidig ble passet som senere brukes i Norge utstedt før Örebro-arrestasjonen, og steinhuggerarbeid ville vært tungt for en 60-åring. Så spørsmålet står igjen: Kunne dette likevel være riktig mann?

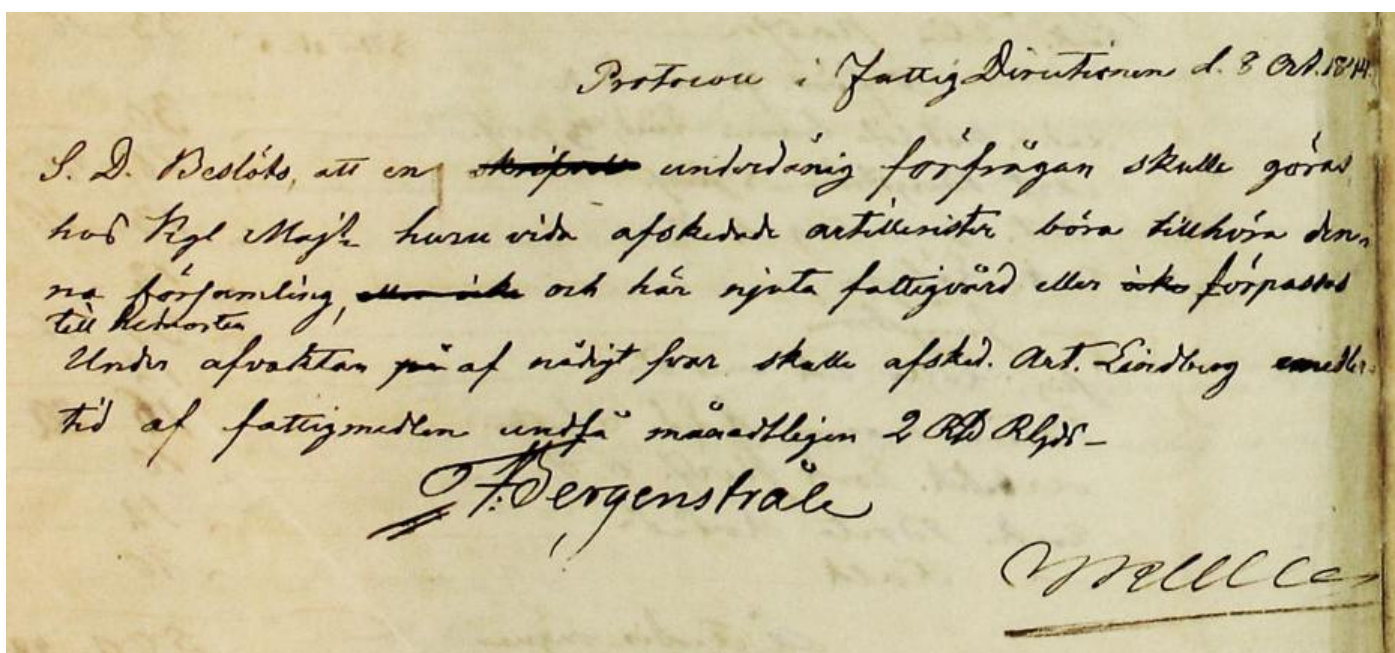
1898 Karlsborg Festning Kilde: [Digitalt Museum](#)

I arkivene etter Fattigdireksjonen i Karlsborg forsamling, som også til dels er skannet av ArkivDigital, fant jeg et notat fra 8. oktober 1844. Den dagen besluttet Direksjonen å sende en forespørsel til Kongen om det faktisk var sånn at en tidligere soldat kunne komme tilbake til forsamlingen og be om fattigpenger? Direksjonen er tydelig i brevet: Lindberg «erhöll afsked [i 1841]

och utflyttad ut församlingen förpassad till [Göteborg]» men hadde «husvill, halfnaken, o. utan tillräcklig arbetsförtjänst, [søkt om å] blifva intagen i församlingen, samt förses med nödigt boningsrun o. understöd för lifvets uppehålla. [...] Lindberg är för öfrigt blott 51 år, till handverket skraddare, eger en årlig pension af 8 RD [...], samt är för sitt yrke enom fullt arbetsfö; dock har han under de 3 sistförte åren ingenstädes varit mantalsskrifven, utan vandrat omkring landet försedd med [landskanseliets embetes] Pass, sökande sitt uppehålle med skraddriarbete, och, när det trutit, med tiggande. Hans egentliga behof är således boningsrum och arbetsförtjänst, samt, i hans nu varande utblottad tillstånd, hjelp till kläder.» Han mottok altså pensjon fra militæret, noe jeg fikk bekreftet av Artilleriets lister over «Gratialister,» som ligger søkbare hos ArkivDigital. Søknaden fra Lindberg ble avslått, først og fremst fordi det ville skapt en presedens for lignende tilfeller i fremtiden om dimmiterte soldater skulle kommet tilbake og fått penger fra fattigkassa i en forsamling som ikke var hans opprinnelige hjemsted.

Carl Magnus ble boende i Karlsborg etter det. Den 18. mars 1846 skrev fattigdireksjonen et nytt notat, der de besluttet å dekke «f.d. Art. Lindbergs begrafning» og forfalte utgifter til herberg og livsopphold fra fattigkassa. Han var syk og sengeleggende, og husforhørslengdene bekrefter at Lindberg døde 17. mars 1846.

Altså er han likevel ikke «min mann.» Igjen er jeg tilbake på bar bakke.

Karlsborg Fattigdireksjon.

KILDE: Karlsborgs garnisonsförsamling (R) KI:1 (1837-1847) Bild 29 / sid 73.

Artilleriet

	Fødd		Svensk Landskap		Inklyttat		Utklyttat		Hil aktar Opp	Død år	Opp. førn. de
	år	uti	lok	utan for den	år	iførn	år	hil			
N ^o 61. Artill. & M. Lindberg	1793	Jönköp	Förswäldig	1831	Varberg	11	Abg		Død 1846	17/3	

Karlsborg Husförhörslängder 1841-45.

KILDE: Karlsborgs garnisonsförsamling AI:5 (1841-1845) Bild 27 / sid 23.

Min tipptippoldefar var identitetstyv og ulovlig innvandrer

Hva skjedde med passet til Carl Magnus Lindberg? Vi vet at det ble brukt i Trondheim 30. januar 1845, og at det var påtegnet i et ukjent fogderi 11. januar samme år. Men artilleristen selv bodde da på et herberge ved Karlsborg festning i Sverige. Omtrent samtidig som han døde der, skrev presten i Åmot at «Carl Magnus Lindberg, afskediget artillerist af Gøtha Artilleri» var far til dåpsbarnet Johan. Ett år senere skiftet passbæreren navn til Carl Svensson da han fikk nytt pass i Lillehammer.

Kanskje var den virkelige Carl Magnus Lindberg så pengelens og desperat at han solgte passet. Kanskje ble han overfalt, frastjålet det av en annen reisende, eller mistet det mens han sov. Det kan vi ikke vite. Alt peker likevel mot at passet ble solgt eller stjålet mellom 6. mai og 20. juli 1844. Vi vet bare ikke hvor, eller hvem som overtok det – bare at det var min tipptippoldefar som brukte det i Norge. Carl Svensson «Svenske»: ulovlig innvandrer og identitetstyv.

Når vi nå har dokumentert at passet til den avskjedigede artilleristen fortsatt var i bruk i Norge mens artilleristen selv levde og døde på Karlsborg, står ett spørsmål igjen: hvem var mannen som brukte det?

Det finnes dessverre ikke noe godt svar. Slik sett har jeg knapt kommet nærmere tipptippoldefars svenske opphav. Det nærmeste jeg kommer, er at han droppet mellomnavnet «Magnus» og byttet «Lindberg» med «Svensson» da han fikk sitt første norske pass i Lillehammer i 1847. Kanskje tok han tilbake navnet han var født med. Problemet er bare at tusenvis av svensker het Carl Svensson på denne tiden. Jeg vet heller ikke om «Carl» var hans egentlige fornavn, eller bare navnet folk i Norge kjente ham under. Nå hadde han barn og et forhold. Kanskje var den falske identiteten blitt noe han måtte leve med resten av livet.

Her stopper denne jakten. Det er for mange åpne spørsmål, kanskje flere enn noen gang. Hvem var egentlig tipptippoldefar Carl Svensson? Kanskje får jeg aldri vite det. Trøsten er at livet hans i Norge nå er svært godt dokumentert – bedre enn for de fleste andre i familietreet mitt.

Hvem var artilleristen nr. 61 Carl Magnus Lindberg?

Carl Magnus Lindberg, artillerist nr. 61 ved 4de depotkompani, fikk avskjed fra artilleriet i 1841. Deretter vandret han rundt i Sverige i tre år, hjemløs og på jakt etter arbeid. Han tjente lite, og måtte tidvis ty til tigging. Passprotokollene viser ham i Växjö 29. mars 1844, med pass utstedt i Mariestad 20. juli 1843 og kurs mot Vänersborg. Han fikk nytt pass i Mariestad 6. mai 1844, fikk det autorisert for videre reise til Halmstad i Göteborg 20. mai, men ble arrestert passløs i Örebro 20. juli. Derfra ble han sendt til Karlsborg, hvor han døde 17. mars 1846.

Rullene for Göta artilleriregemente viser at Lindberg kom til 2dre depotkompani 16. november 1831, og fra 1835 tjente ved 4de depotkompani. Da hadde han tidligere tjenestegjort ved flåten og hadde samlet tjenestetid på 10 år og 9 måneder. Husforhørslengdene fra Karlsborg viser at han kom fra Varberg i 1831. Det passer godt med at artilleribesetningen ved Varberg festning ble overført til Karlsborg omtrent da, selv om jeg ikke har funnet ham i rullene for befestningsartilleriet 1825–31.

Et mulig tidligere spor finnes i Kristina församling i Jönköping i 1825, der en «afskedigad sjöartillerist Carl Lindberg» kom fra «Slottet», altså Jönköping festning. Han flyttet videre til «1 Art», trolig Göta artilleriregemente. I samme församling fant jeg også en «lärling Carl M Lindberg» hos skredder Auden M. Beckman i husforhørslengdene 1801–13. Han gikk til nattverd høsten 1808. En Carl Magnus Lindbom, også født 1793 og også skredderlärling, dukker opp i samme miljø. Det

kan være samme person, feilført av presten. Lindbom dukker nemlig ikke opp i noen andre svenske kilder. Lindbom var knyttet til «tygstaten», militærets avdeling for søm og reparasjon av effekter, i Jönköping 1800–09.

Det er mulig at Carl Magnus Lindberg ble født utenfor ekteskap i Kristina församling 20. februar 1793. Moren var i så fall 21 år gamle Carolina Svahnberg. Farens navn ble ikke oppgitt i dåpsboka. Bildet som trer fram, er av en farløs gutt som tidlig kom i skredderlære, vervet seg som skredder først til sjøartilleriet og deretter til Göta artilleriregimente. Dårlig helse ga ham avskjed og en liten årlig pensjon, men pengene strakk ikke til. Han vandret rundt i Sør-Sverige, syk og fattig, før han døde på Karlsborg i 1846.

Denne mannen var ikke min familie. Men identiteten hans kan ha levd videre ett år til. Da det svenske passet til slutt ble byttet ut med et nytt norsk pass i Lillehammer, ble navnet Carl Magnus Lindberg lagt bort. Fra da av valgte tippoldefar å bruke navnet Carl Svendsen.

Det største feilsporet: min første hypotese om Carl Svenssons svenske historie

Mens jeg lette etter nåla i høystakken, og lenge før jeg fant svaret om den stjålne identiteten til Carl Magnus Lindberg, lette jeg fortsatt etter Carl Svensson fra «Nyköping». Da dukket det opp en interessant kandidat i Nyköpings Västra församling i Södermanlands län. Han flyttet inn fra Stockholm i 1831 og tilbake dit i 1834. Denne Carl Svensson var «mjölnaredräng», altså møllerdreng, og ble omtalt som «ärlig» og «ledig» – ærlig og ugift. Kunnskapen hans ble vurdert som «försvarlig», og han bodde i «Staden», ikke på «Landet». Det var nok til at han måtte undersøkes nærmere.

Husförhörslängdene fra Nyköpings Västra ga det første faste holdepunktet: Carl Svensson var født 4. desember 1804 i Råda. Han hadde kommet fra Stockholm, og nå hadde jeg både fødselsdato og fødested å arbeide videre med. Et prøvemedlemskap hos ArkivDigital og søk på tvers av kildene førte meg videre til Finska församlingen i Stockholm, der en møller Carl Svensson, født samme dato i Råda, ankom fra Nyköping 19. mars 1833. Senere samme år flyttet han til Katarina församling, og i 1836 videre til Västra Ryd.

Slik begynte et ganske typisk svensk kildeløp: fra husförhörslängder til inn- og utflyttingslängder, videre til nattverdsnotater, vielser, dåpsinnførsler og manntall. Hver kilde ga små brikker. I Maria

Magdalena församling fant jeg Carl i kvarteret Mullvaden Yttersta mellom 1829 og 1832. Der sto det at han var født i Råda 4. desember 1804, og at han var kommet fra Hova. På samme adresse bodde Helena Engström, født i Karlskrona 26. oktober 1806. Hun skulle senere bli hans kone.

Carl flyttet fra Maria Magdalena til Nyköping 2. november 1832, altså den flyttingen som først hadde fanget interessen min. Høsten 1833 var han tilbake i Stockholm, først i Finska församlingen og deretter i Katarina. I 1836 finner vi ham i Västra Ryd, som slottsdræng på Gallöfsta. Han gikk til nattverd der 17. juli, så vi vet at han faktisk bodde der den sommeren. Senere samme år dukker han og Helena opp i Ed församling, på Sättra ved Mälaren. De giftet seg 7. juli 1837, og måneden etter fikk de sønnen Carl August. Han døde allerede i 1838.

I 1839 kom familien til Katarina församling i Stockholm. Nå hadde Carl skiftet yrke og var blitt «järnbärare», et tungt og fysisk krevende yrke. For meg var det fristende å se en mulig overgang fra jernbærer i Sverige til steinhugger i Norge. I 1840 fikk Carl og Helena datteren Carolina Augusta Charlotta, født i Sillpackargatan 1. Deretter forsvant de nesten ut av kirkearkivene.

Seks år senere dukker Helena opp alene i Brännkyrka. Hun døpte sønnen Gustaf Adolf 24. mars 1846. Barnet var født utenfor ekteskap, og Helena hørte ikke til Brännkyrka församling. I parentes står det at hun var uten forsørger og «inhys», altså inderst. Gutten døde av brystfeber samme sommer. Hvor var Carl? Var han død? Hadde han forlatt henne? Var han reist til Norge?

Her stoppet sporet lenge. Jeg fant ingen pass til Norge, ingen begravelse, ingen fengselsprotokoll og ingen tydelig utflytting. Blant fadderne til Gustaf Adolf sto Maria Helena Westerholm fra Katarina, noe som tydet på at Helena fortsatt hadde nettverk der. Men husförhörslängdene fra Katarina i denne perioden er mangelfulle, ofte med bare huseiere og hovedleietakere.

Til slutt fikk jeg hjelp fra en svensk slektsgransker. I husförhörslängden for Katarina 1849–50 bodde «dränghustru» Helena Svensson i kvarteret Kyrkogården sammen med datteren Carolina Augusta Charlotta. Carl var ikke der. Så gikk jeg til manntallene. Bare hvert femte år er skannet, men Stockholm Stadsarkiv har søkbare manntall. Der fant jeg Helena som møllerhustru, møllerdrenghustru og drenghustru. Og i manntallet for 1845 sto svaret: «Mannen uppgives vistas å Ingarön.»

Carl var altså ikke død, og han hadde ikke reist til Norge. Han oppholdt seg på Ingarö, nordøst for Stockholm. I husförhörslängdene der fant jeg ham fra 1845 til 1849, kommet fra Nysätra. Han gikk til nattverd så sent som i 1849, og dermed var han definitivt ute som kandidat. Min Carl var i Norge senest i 1846.

Denne Carl Svensson var egentlig født i Varnum i Värmland 4. desember 1804. Opplysningen om Råda skyldtes trolig en flytteattest fra Södra Råda, ikke fødestedet. Han hadde flyttet mye rundt i Värmland – Varnum, Visnum, Södra Råda og Hova – før han kom til Stockholm. Han bodde senere på Ingarö i mange år og døde på Talby 21. mai 1867, 62 år gammel.

For min del endte dette som et blindspor. Men det viste også hvor mye de svenske kildene kan fortelle når man følger dem tålmodig: yrker, flyttinger, nattverd, ekteskap, barn, adresser, sosial status – og noen ganger også akkurat den ene setningen som avklarer hele spørsmålet.

Hvordan det gikk da jeg forfulgte Svenljunga-sporet

Lenge trodde jeg at Carl var far til Karl Johan, som ble født i Ringsaker i 1855. Ved dåpen sto det at faren kom fra «Svenjonge pastoral» i Sverige. Det stemte dårlig med opplysningene fra Lisas dåp i 1850, passprotokollene fram til 1850 og panteboka i 1853, men sporet måtte likevel følges.

«Svenjonge» pekte trolig mot Svenljunga pastorat øst for Göteborg, i det som den gang var Älvsborgs län. Pastoratet besto av fem forsamlinger, og alle måtte undersøkes. Her var ArkivDigital nyttig: dåpsbøker, husförhörslängder og flere andre protokoller var både skannet og transkribert, og dermed søkbare.

Den første Carl Svensson jeg fant, var født i Svenljunga i riktig periode. Men han fikk utdanning i Göteborg og ble embetsmann. En dårlig match. Da var det bare å utvide søket.

Et mer lovende spor var Carl Svensson fra Kullen, eller Björkåskullen, i Sexdrega församling i Kind härad. Både Sexdrega og Svenljunga lå i samme herred. Denne mannen fikk pass minst sju ganger mellom 1843 og 1845 for å drive handel på gårder i store deler av Sverige – og i Norge. Han hadde pass til Norge, var gårdfarihandlere, og passet nesten for godt med min forfar, som endte som handelsreisende i Lillehammer. Men han var født i 1784, altfor gammel, og døde på Dalen i

Sexdrega i 1850. Ny bomtur. Her søkte jeg i husförhörslängder hos ArkivDigital samt passjournaler hos GF.

En annen kandidat var Carl Svensson, født 23. juni 1800 på Stålabo i Sexdrega. Moren, Virginia Carlsdotter, ble enke og senere fattighjon. Carl flyttet hjemmefra i 1815, tok drengearbeid i området, og kom hjem til moren en periode i 1822. Kanskje hadde han da tjent nok til å hjelpe henne, for hun sto ikke lenger som fattig. Men også dette sporet lukket seg: Carl giftet seg, stiftet familie på Hyltenäs og døde der i 1849.

Så var det Carl Svensson, født 15. oktober 1806, registrert i Bollebygd rundt 1815. Han bodde da sammen med en fattig og syk mor og to søstre. Moren døde samme år, og barna ble spredt. Carl dukket senere opp som dreng på ulike gårder, giftet seg, fikk barn, flyttet til Tölö og mistet både første og andre kone før han selv døde i 1858. Heller ikke han passet.

Jeg fant altså ikke «min» Carl i Svenljunga-sporet. Carl Svensson var et svært vanlig navn. Selv om jeg begrenser søket til menn født 1802–1805 og utelukker doble fornavn, får jeg over 1800 treff i ArkivDigital. Jeg trodde Svenljunga var et godt sted å begynne å lete etter høystakker. Der tok jeg feil. Ikke lenge etter fant jeg ut at Johan ble født i 1846 – og at Karl Johan fra 1855 ikke var Carls sønn.

Om passplikt i Norden i gamle tider

Mellom 1687 og 1860 var det, med varierende håndhevelse, generell passplikt for nordmenn og svensker ved reiser innen riket og mellom ulike jurisdiksjoner. Hensikten var ikke grensekontroll i moderne forstand, men å holde oversikt over folk i bevegelse: omreisende håndverkere, tjenestefolk, arbeidsvandrere, reisende, fattige uten fast bopel og personer myndighetene mente kunne bli en belastning for lokalsamfunnet. Pass skulle også bidra til å hindre løsgjengeri, desertering og ukontrollert arbeidsvandring.

Passet var ofte ikke et moderne identitetsdokument med fast gyldighetstid. Det kunne være knyttet til en bestemt reise, et arbeidsoppdrag eller en rute, og ble gjerne påtegnet underveis av lokale myndigheter. En person kunne derfor bruke samme pass lenge, så lenge lensmenn, fogder eller politi attesterte reisen videre. Det er viktig i Carl Svenssons tilfelle, fordi et svensk pass fra 1844 i prinsippet kan være det samme dokumentet som senere ble påtegnet i Norge.

Passadministrasjonen var desentralisert og ujevn. I Sverige kunne pass utstedes av länskansliere eller andre sivile myndigheter; i Norge kunne de påtegnes av lokale embetsmenn. Mange reiste også uten pass og risikerte arrest som passløse eller «forsvarsløse».

Hullene i passjournalene betyr derfor ikke at folk ikke reiste. Noen protokoller ble aldri ført systematisk, andre er gått tapt eller senere kassert som «uviktige» arkivsaker. I jakten på Carl betyr det at sporene ofte består av spredte påtegninger, indirekte referanser og manglende protokoller – nettopp det som gjør arbeidet både vanskelig og spennende.

Om det svenske kildematerialet

Selv for en erfaren slektsgransker kan svenske kilder være uvante i starten. Noe ligner de norske kildene vi kjenner: kirkebøker, manntall og folketellinger. Andre er annerledes, særlig **husförhörslängdene**. Dette er blant de viktigste svenske kildene. Presten førte jevnlig oversikt over husholdningene i forsamlingen, med opplysninger om bosted, fødested, inn- og utflytting, dødsfall, nye barn, leseferdigheter og kristendomskunnskap. Ofte står det også hvor i samme protokoll en person flyttet videre. Dermed fungerer husförhörslängdene nesten som et register til kirkebøkene.

De er samtidig enorme å bla i. Ofte er **inn- og utflyttingslängdene** en enklere vei inn. Der finnes det gjerne sidereferanser tilbake til husförhörslängdene. Vet man hvilken gård eller ort en person bodde på, kan registre foran i husförhörslängdene også være til stor hjelp.

Riksarkivet i Sverige er gratis og forholdsvis enkelt å bruke, men kildene er organisert annerledes enn i Norge. Spesialsøk i kyrkoarkiv er ofte veien inn. Mye er ikke transkribert, så man må bla i skannede bøker.

Ancestry, MyHeritage og FamilySearch (AMF, de har samme eiere) har transkribert mye, men søkene gir ofte støy. For min del var **ArkivDigital** særlig nyttig. Der finnes mange av de samme kildene, men med bedre søk i transkribert materiale og tydeligere informasjon om hva som faktisk er søkbart. Samtidig er det store hull, så gammeldags blaing i skannede bøker er fortsatt nødvendig.

Genealogiska Föreningen har også nyttig materiale, blant annet transkriberte passjournaler som pågående prosjekt. Siden min forfar reiste mye, var det naturlig å melde seg inn der.

Til Stockholm-spor er **Stockholms stadsarkiv** svært nyttig. Mange kirkebøker og manntall er transkribert og søkbare, og peker videre til primærkildene.

Bruk av kunstig intelligens i søket

I dette arbeidet har jeg brukt kunstig intelligens – KI, eller AI på engelsk – for å gjøre analysearbeidet raskere. Jeg har brukt både ChatGPT og Gemini som sparringspartnere, først og fremst for å finne vinklinger jeg ikke hadde tenkt på selv, men også for å analysere store personlister. Jeg anbefaler å tegne abonnement hos en av de større KI-tjenestene. Da får du langt bedre resultater enn med gratisversjonen, og KI husker hva du skriver fra gang til gang.

Typisk har jeg hentet søketreff fra ArkivDigital eller lignende kilder, limt dem inn i Excel, eksportert dem til CSV og lastet filen opp til KI. Der kunne jeg for eksempel skrive: «Analyser innholdet i denne filen. Fjern alle personer med dobbelt fornavn og alle som er født utenfor perioden 1800–1810. Grupper personer med samme fødselsdato. Velg bort dem som beviselig hadde bevegelser i Sverige etter 1845.» På sekunder fikk jeg forslag til hvor det var mest fornuftig å lete videre.

Jeg har også matet KI med funnene mine underveis: filer, egne notater og konkrete spørsmål. Erfaringen er at KI kan være svært nyttig, men også svært sta. Den kan henge seg opp i blindspor vi allerede har forkastet. KI tenker ikke som et menneske. Den ser mønstre, men mister detaljer over tid. Det er egentlig ikke så rart: det er et dataprogram med begrenset minne, og gamle detaljer må vike for nye oppgaver.

Da jeg begynte arbeidet med denne artikkelen mot slutten av 2025, opplevde jeg ofte at KI gikk i sirkel eller begynte å finne på ting – såkalte hallusinasjoner. Da var det ofte best å starte en ny samtale, selv om mange detaljer da forsvant. Gjennom vinteren 2026 har teknologien blitt merkbart bedre. KI surrer seg ikke like raskt bort som før, og ChatGPT kan også lese tidligere samtaler på kontoen min. Da øker presisjonen.

En viktig lærdom er at KI ofte prøver for hardt å bekrefte hypotesene dine. Det er ikke alltid nyttig. Jeg har derfor lagret faste instruksjoner i både ChatGPT og Gemini. Til Gemini har jeg for eksempel skrevet at jeg foretrekker faktabaserte, presise, kritiske og korte svar, uten entusiasme, utbroderinger eller blomstrende språk. Det har gitt mye bedre resultater.

Et annet råd er å stille kontrollspørsmål. Du trenger ikke være høflig; dette er en maskin. Du trenger ikke si «takkt». Du kan like gjerne skrive: «Tøys, det tror jeg ikke stemmer. Bevis det» eller «Dette virker oppdiktet. Hvor kommer opplysningen fra?» Flere ganger måtte jeg be KI glemme gamle blindspor, for eksempel «jernbæreren fra Stockholm», som den fortsatte å trekke inn lenge etter at sporet var avkrefteet.

Jeg har også brukt KI til å tolke håndskrift fra 1800-tallet. Det har ikke alltid gått bra, men iblant har det hjulpet. Den enkleste metoden er å zoome inn på teksten, ta skjerm bilde, lime bildet rett inn i chatten og be KI tolke det. Da må man ofte veilede underveis: «Jeg tror du tar feil, det er en n midt i ordet» eller «det er en prikk over en bokstav, så det

kan være en i». Særlig ved stedsnavn kan dette være nyttig, fordi KI raskt kan foreslå mulige steder i nærheten av en forsamling.

Men KI har ikke alltid rett. Den kjenner ikke nødvendigvis lokale gårdsnavn, og da må man tilbake til ortsregistre, husförhörslängder og primærkilder. KI kan gi forslag, men kilden må kontrollere svaret.

Det viktigste rådet er derfor: vær presis. Still konkrete spørsmål. Be om begrunnelse. Still kontrollspørsmål. Bruk KI som en rask assistent, ikke som en fasit. Gjør du det, kan arbeidet gå mye raskere enn om du leter helt alene. Det virker kanskje uvant i starten, men øvelse hjelper. Sett i gang og prøv!

Kilder:

- Biri prestekontor, Ministerialbok nr. 5, 1843-1854
- Åmot prestekontor, Hedmark: Kirkebok for Åmot prestegjeld, 1842-1861
- Fåberg prestekontor: Ministerialbok nr. 6B, 1855-1867
- Hedemarken fogderi: Passjournaler: 1837-1843, 1843-1850
- Hedemarken fogderi, Skatter, Tingjournaler: 1897-1902 med passjournal 1850-1874Indbom
- Gudbrandsdalen fogderi: Passjournal, 1843-1846, 1846-1859
- Trondheim politikammer: Passprotokoll, 1841-1845, 1845-1850
- Nordmøre politikammer: Journal over foreviste pass, 1844-1864
- Lillehammer politimesterembete: Pass m.m. / Passjournal, 1843-1871
- Romsdal fogderi: Andre protokollar, 1813-1863
- Oslo politidistrikt: Passpåtegningsprotokoll, 1849-1856
- Lillehammer byfogd og byskriver: Pantebok nr. 1, 1843-1869
- Lillehammer byfogd og byskriver: Skifteprotokoll, 1844-1869
- Lillehammer byfogd og byskriver: Dødsfallsprotokoll, 1846-1862
- Folketellingen 1855, bind 7: Kjøpsteder og ladesteder: Fredrikshald-Kragerø
- Folketellingen 1865 for Fåberg prestegjeld, Lillehammer kjøpstad, 1865
- Lokalhistoriewiki
- Lillehammer Kunstmuseum, «Byen,» Stiftelsen Lillehammer Museum, 2024.
- Lillehammer Tilskuer, «Da der blev solgt avladsbrev for 2 og 4 skilling i Lillehammer-distriktet,» 27 april 1927
- Morgenbladet, «Forsvundne Bøker,» 12 november 1927.
- Skaraborgs läns landskanslis arkiv, passhandlingar 1820-1854, Mariestad, 1844.
- Landsarkivet i Vadstena, Kronobergs Läns Landskansli: Brevdiarier, vol. 76, 1844,
- Göteborgs och Bohus Läns Landskansli: Passjournaler 1842-1844
- Länsfängelset i Örebro: Fängelsearkiv, Fångrulla 1844
- Justitiekanslern -1974, Huvudarkivet. Fånglistor 1844
- Generalmönsterrullor - Göta artilleriregemente och dess föregångare 1831-1847
- Karlsborgs garnisonsförsamling Husförhörslängd 1837-1847
- Diverse husförhörslängder i Sverige, register «Befolkningen i Sverige (BiS)», ArkivDigital
- Husförhörslängder og mantal hos Stockholms Stadsarkiv
- Husförhörslängder, in- och utflyttningslängder, andre kyrkoarkiv hos Riksarkivet (Sverige)

Noen glimt fra Landsmøtet 2026

Referat og bilder av Margaret H. Strand

Slekt og Data Norge (som det nå heter) avholdt sitt 23. landsmøte i Harstad lørdag 24-26. april. Slekt og Data Nord var vertskap. Fire representanter fra Slekt og Data Østfold var blant de 82 som deltok: leder Henning Pytterud, nestleder Laila S. Storli, og to fra styret, Kai-Samuel Vigardt og Margaret H. Strand.

Fire delegater fra Østfold: Henning Pytterud, Kai-Samuel Vigardt, Margaret H. Strand og Laila S. Storli.
Bilde: Redaksjonsleder og innholdsansvarlig i Slekt og Data Norge, Knut Sørhusbakken.

Det ble en fin balanse mellom landsmøte-saker, sosial omgang med kollegaer fra andre landsdeler, undervisning og kulturelle innslag.

Vi fikk oppleve litt nordnorsk vær, det snødde i Harstad natt til lørdag, slik at det lå en del snø på bakken da vi var ute på sightseeing tur i Trondenes på lørdagsettermiddag. Men noen solgløtt ble det også slik at vi kunne beundre den storslåtte naturen omkring oss.

Utsikt fra hotellvinduet i morgentimene lørdagen.
Senere kom hurtigruta inn mot havna.

Harstads ordfører, Else Marie Stenhaug, holdt en imponerende og tankevekkende velkomsttale.

Generalsekretær Lina Bjelland Myrvoll ønsket velkommen til landsmøtet.

Da fikk vi høre fra leder i Slekt og Data Nord, Laila Lanes, som fortalte litt om historien til Hålogaland, Bjarkøy-ættas betydning for Norges historie, og om høvdingen Tore Hund. Vi fikk også se en slektstavle som viste Trondenesgrenen av slekten.

Referatet fra Landsmøtet, og vedtakene som ble gjort legges på nettsiden til Slekt og Data Norge, så alt dette vil jeg ikke gjenta her. Det ble litt «finpuss» på Slekt og Datas vedtekter.

Det er også lagt ut noen gode bilder på [Facebook-siden](#), tatt av Knut Sørhusbakken, som er redaktør av Slekt og Datas tidsskrift, ansvarlig for publisering på nettsidene, mm.

Dirigent Tone Moseid og Lars Jørgen Ormestad fra Slekt og Data Vestfold ledet oss gjennom landsmøtesakene.

Det nye landsstyret består av: styreleder Heidi Ringsrød, Sissel Marit Bue (O/A), Viggo Eide (Nordland), Erik Nilsen (Rogaland), Kari Stumberg Omholt (Østfold), Lars Jørgen Ormestad (Vestfold), Ann Karin Kolberg Berg (Møre og Romsdal), Hans-Olav Oldrup Johnsen (Telemark), og Laila Lanes (Nord). De siste fire er nye i år.

Kari H. S. Omholt presenterte emnet vedtektsendringer.

Etter at landsmøtesakene var avsluttet på lørdag, ble deltakerne kjørt med buss til Trondenes kirke, det vi ble delt i fire grupper og fikk omvisning på historiske steder i området: selve kirken (den mest nordlige middelalderkirken), Trondenes Historiske Senter, Middelaldergården bak museet, russefangeleiren og Finnmarksleiren.

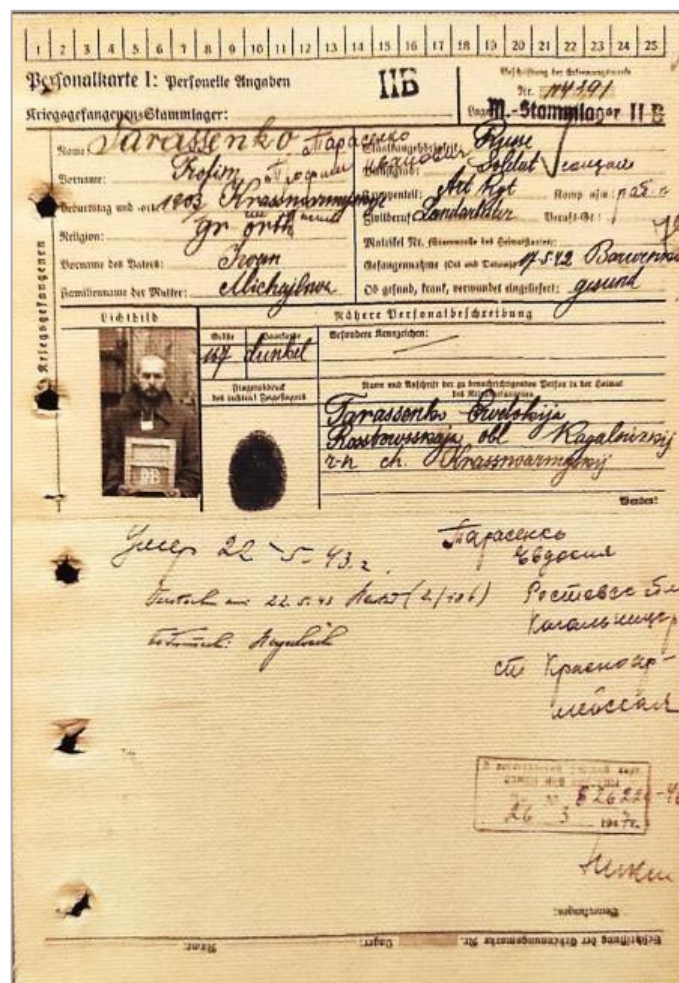
For de som hadde anledning til å bli litt lenger på søndagen, kunne man melde seg på en tur til Adolf-kanonen, som er holdt vedlike som museumsgjenstand. Den regnes som verdens største landbaserte kanon. De sovjetiske fangene var med og bygget Trondenes fort der kanonene ble plassert, og mange døde under de ekstreme forholdene. De ble først begravet ved Trondenes,

men ble senere flyttet til krigsgravplassen i Tjøtta, ble vi fortalt.

På omvisning i Trondenes Historiske Senter, som er en del av Sør-Troms Museum.

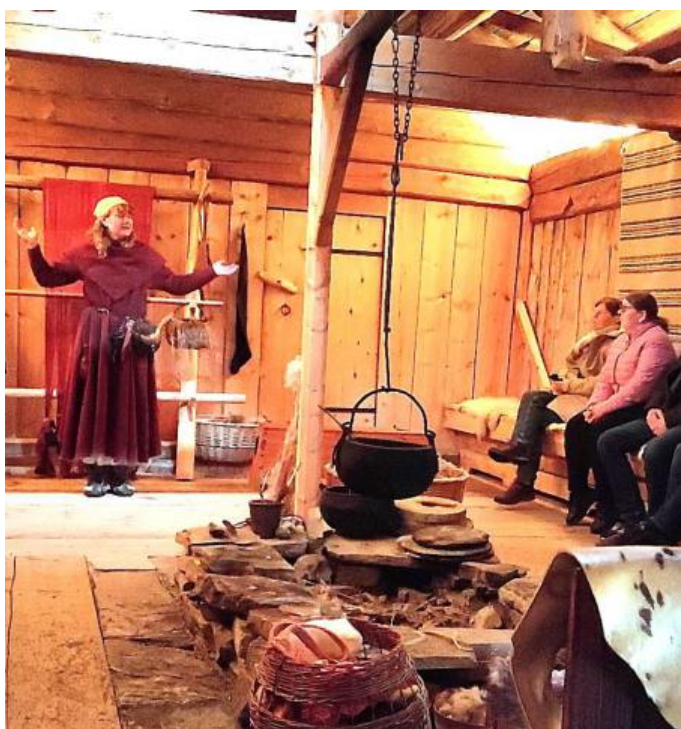
Utstillingene i sentret førte oss fra vikingtiden og middelalderen helt frem til lokalhistorie fra krigstiden. Vi lærte også om Hans Egede (1686-1758) fra Harstad som ble kjent som «Grønlandsapostelen». Han studerte inuittenes språk og kultur, og grunnla kolonien Godthåb.

Den tyske administrasjonen førte kartotek kort over de russiske fangene, mange med bilde og fingeravtrykk.

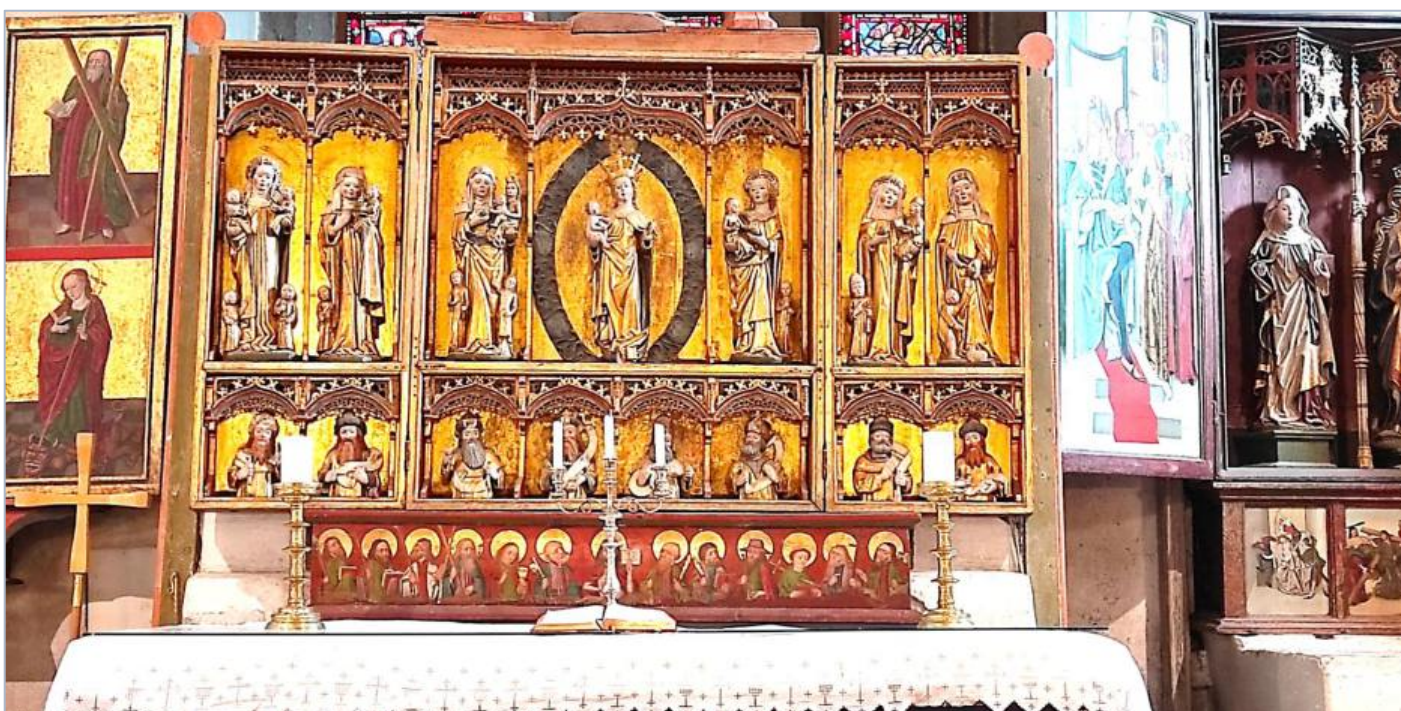
Middelaldergården. Inni så vi hvordan folk levde den gangen, spant ull og vevde lintøy.

Trondenes kirke var neste stoppested.

Ved minnesmerket til de omkomne sovjetiske krigsfangene.

Trondenes kirke hadde tre imponerende alterskap med utskjæringer av helgenfigurer, blant dem flere kvinnelige helgener

Under middagen på lørdagskveld ble det delt ut hederspriser til Laila Lanes (forfatter av boken: *To prosent norsk*, som omhandler kvensk innvandring til Troms) og Gunn Gjervoldstad (som har belyst historien om Kolanordmennene). Det var en utstilling om Kolanordmenn langs veggen utenfor salen der landsmøtet ble avholdt.

Jonny Lyngstad (Møre og Romsdal), som nylig fikk kongens fortjenestemedalje, sa noen farvel ord siden han gikk ut av landsstyret etter mangeårig tjeneste. Sangeren Sigrun Loe Sparboe underholdt oss med selvskrevene viser, bl.a. om hennes grandonkel Steinulf Loe, som emigrerte og ble skipper i USA. Han forsvant på mystisk vis like før han skulle vende hjem til Norge for godt.

Sigrun Loe Sparboe synger om grandonkel Steinulf Loe.

To verdige mottakere av hederspriser: Gunn Gjervoldstad og Laila Lanes.

På søndagsmorgen ble det et interessant foredrag fra Frode Bygdnes, som har skrevet boken «*Trondenesleiren – Finnmarksbyen i Troms*», utgitt av Troms Historielag.

Han fortalte om tvangsevakuering fra Finnmark under krigen, forholdene finnmarkingene i Trondenesleiren i Harstad levde i etter krigen og om gjenreisningen som strakte seg over flere år.

Frode Bygdnes forteller om Trondenesleiren.

Befolkningen i Finnmark ble tvangsevakuert av tyskerne, som påsto at det var bolsjevikene de hadde flyktet fra. Men det var en del av Hitlers «brente jords» taktikk. Det ble etablert evakueringsmottak i Tromsø, Harstad, Narvik, Bodø og Mosjøen. De fleste ble videresendt til andre steder i landet. «Gjenreisningsleirer» ble etablert høsten 1945, mange i tidligere tyske innkvarteringsleirer i Sør-Troms, som midlertidige oppholdssteder inntil de evakuerte kunne reetablere seg i Finnmark. Den største av disse var på Trondenes, og ble kalt for «Finnmarksbyen». Ruiner av leiren så vi på utflukten på lørdagen.

Boka Trondenesleiren, av Frode Bygdnes.

Murman - håpets kyst

Hva kom de fra - hva kom de til?

På 1860-tallet startet en byfjellstrøm fra Finland og Norge til Murmankysten, og de tidligere hadde dradd bare på sesongviske. Hovedstøtten for finnene ble Umeå og for nordnorrøene Trysilsvick på Fiskehalvøya. Mesteparten av bosetningen strakk seg fra den norsk-russiske grensen til Kolafjorden, men et par norske familier og de fleste russene og karelene slo seg ned øst for Kolafjorden. De russiske myndighetene ønsket kysten bebodd, og ga derfor privilegier mot at immigranterne ble russiske statsborgere. Å gå på seg med langs Murmankysten ble for mange sett på som en mulighet til å endre livene sine til det bedre.

1860-tallet: Murmankysten ble bebodd av nordnorrøer og finner som kom på seg med langs Murmankysten. De fleste kom fra Trysilsvick på Fiskehalvøya og Umeå i Nordland.

1860-tallet: Murmankysten ble bebodd av nordnorrøer og finner som kom på seg med langs Murmankysten. De fleste kom fra Trysilsvick på Fiskehalvøya og Umeå i Nordland.

1860-tallet: Murmankysten ble bebodd av nordnorrøer og finner som kom på seg med langs Murmankysten. De fleste kom fra Trysilsvick på Fiskehalvøya og Umeå i Nordland.

1860-tallet: Murmankysten ble bebodd av nordnorrøer og finner som kom på seg med langs Murmankysten. De fleste kom fra Trysilsvick på Fiskehalvøya og Umeå i Nordland.

1860-tallet: Murmankysten ble bebodd av nordnorrøer og finner som kom på seg med langs Murmankysten. De fleste kom fra Trysilsvick på Fiskehalvøya og Umeå i Nordland.

1860-tallet: Murmankysten ble bebodd av nordnorrøer og finner som kom på seg med langs Murmankysten. De fleste kom fra Trysilsvick på Fiskehalvøya og Umeå i Nordland.

1860-tallet: Murmankysten ble bebodd av nordnorrøer og finner som kom på seg med langs Murmankysten. De fleste kom fra Trysilsvick på Fiskehalvøya og Umeå i Nordland.

1860-tallet: Murmankysten ble bebodd av nordnorrøer og finner som kom på seg med langs Murmankysten. De fleste kom fra Trysilsvick på Fiskehalvøya og Umeå i Nordland.

1860-tallet: Murmankysten ble bebodd av nordnorrøer og finner som kom på seg med langs Murmankysten. De fleste kom fra Trysilsvick på Fiskehalvøya og Umeå i Nordland.

Ti slike plakater fortalte historien om de norske utvandrerne som dro østover, Kolanordmennene.

Soviet perioden

Krig og revolusjon - da alle ble sovietborgere

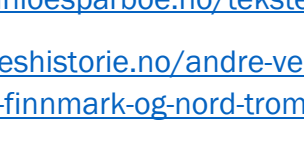
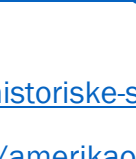
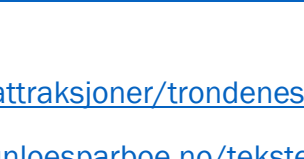
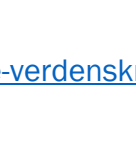
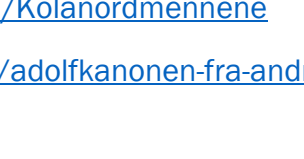
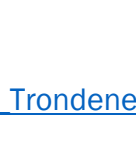
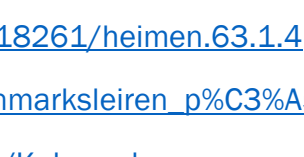
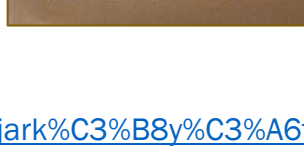
Russland deltok i Første verdenskrig fra 1914-1917. I slutten av 1917 inntraff en sosialistisk revolusjon i Russland. Bolsjevikene (kommunistene) kom til makten og etablerte den Sovjetiske republikk. Landene i Vesten anerkjente ikke denne republikken og regjeringene dæmte organiserte derfor en intervensjon for å avsette bolsjevikene. Intervensjonen og den blodige borgerkrigen utspilte seg fra 1918 til 1921 i Russland. Disse hendelsene medførte store lidelser for befolkningen og ødela Russlands økonomi.

Situasjonen var imidlertid ikke like forferdelig på Kola-halvøya. I hovedsak stod nybyggere utenfor denne lange kampen (evt. i all hovedsak ble nybyggere stående utenfor denne lange kampen.). Sovjetene gjennomtvang Murman i februar 1920 og nasjonaliserte store og mellomstore eiendommer. Kolonistene var dog ikke rike og ble stort sett ikke berørt av nasjonaliseringen. De fortsatte å drive jordbruk, fangst og fiske helt til slutten av 20-årene, da de første fiskekøperativene ble etablert.

Årsmøte på 1860-tallet omsette Murman seg ut til Nordland. 1860-tallet: Murman ble bebodd av nordnorrøer og finner som kom på seg med langs Murmankysten. De fleste kom fra Trysilsvick på Fiskehalvøya og Umeå i Nordland.

Etter den russiske revolusjonen ble store og mellomstore eiendommer nationalisert. Private eiendommer ble initialt ikke forfattet mulig på 1920-tallet, men ble begrenset. Offentlige institusjoner dro opp og levering av utstyr og produkter langs kysten. De stattet for klart fiskerikøperativene.

Videre lesning:

Bjarkøyætten: <https://no.wikipedia.org/wiki/Bjark%C3%B8y%C3%A6tten>

Trondenesleiren: <https://www.scup.com/doi/10.18261/heimen.63.1.4>

https://lokalhistoriewiki.no/Finmarksleiren_p%C3%A5_Trondenes

Kolanordmennene: <https://lokalhistoriewiki.no/wiki/Kolanordmennene>

Adolfkanonen: <https://nordnorge.com/artikkel/adolfkanonen-fra-andre-verdenskrig-er-en-gigant-i-harstad/>

Trondenes Kirke: https://no.wikipedia.org/wiki/Trondenes_kirke

https://snl.no/Trondenes_kirke

<https://nordnorge.com/artikkel/trondenes-kirke-er-verdens-nordligste-middelalderkirke/>

Trondenes historiske senter: <https://stmu.no/attraksjoner/trondenes-historiske-senter/>

Teksten til visen: Amerikaonkel: <https://www.sigrunloesparboe.no/tekster/amerikaonkel>

Gjenreisningen av Finnmark: <https://www.norgeshistorie.no/andre-verdenskrig/1737-gjenreisningen-av-finnmark-og-nord-troms-etter-1945>

TIPS for slektsgranskere

av Margaret H. Strand

Forvirring om navn

Forskjellige etternavn i samme søskenflokk er noe vi slektsgranskere i Norden ofte kommer over og ikke sjelden skaper det forvirring inntil vi finner ut av det. Man finner eksempler i mange tidsperioder, men spesielt i de tiårene frem til arvelig etternavn ble påbudt ved lov i Norge i 1923.

I min svigermors familie tok de fleste søsken gårdsnavnet Bakken, noen tok patronymet Edwardsen og yngstemann tok Karstensen. Faren var jo Edvard Jæger Edwardsen, født 1890 på Helgelandskysten. Hans far var Edvard Martinus Karstensen, så Edvard jr. ble noen ganger nedtegnet som Edvard Edwardsen, og i andre kilder som Edvard Karstensen. Det tok lang tid før jeg skjønnte at Halle Karstensen var svigermors lillebror og ikke hennes fetter.

Jeg jobbet nylig med svenske aner til en venninne i Moss. Der var det forvirring om navnet til faren til immigranten til Oslo. Emmas vielsesinnføring i Gamle Aker oppga farens navn som Nicolai Kastman. Men etter mye gransking av svenske kirkebøker, fant vi ut at moren hadde fått fire «uke» døtre, og at farens navn ikke var nedtegnet i noen av dåpsprotokollene. Det viste seg at Kastman-navnet kom fra morens slekt. Moren var alenemor i alle *husförhörslängder*. Og Nicolai Kastman, som vi fant ingen spor etter i svenske kilder, kunne derfor slettes fra slektstreet og jentas far registreres som «ukjent», inntil videre forskning eventuelt viser noe annet.

Emmas onkel, Carl Henrik Pehrsson/Pettersson sønn til Pehr Nilsson Kastman, (også kjent som Petter Stark – se neste paragraf) kom i pleie siden foreldrene døde da han var kun 3 år gammel. Innen han giftet seg, fikk han etternavnet Dicksson (stavet Dixon i enkelte kilder), uten at vi hittil har klart å bringe på det rene hvorfor.

I andre tilfeller i Sverige er det forvirring der en mann får et nytt navn i forbindelse med militærtjeneste. Det var et eksempel på dette i samme slekt. Emmas morfar var i noen kilder Pehr Nilsson Kastman. Det tok lang tid og nøye saumfaring av *husförhörslängder* og andre kilder før vi kunne fastslå at «Petter Stark» var samme mannen. Hans kone var oppført i forskjellige kilder som henholds-

vis Kaisa/Kari/Karin, bare for å gjøre det hele mer komplisert.

Mange genealogiske databaser fanger opp vanlige navnevarianter, men der et annet navn er skrevet i den originale kilden, vil vi ikke få treff, selv om det dreier seg om samme person. Av og til kan man forsøke søk på andre familiemedlemmer, eller søk på fornavn med andre kriterier.

Håndskriftsgjenkjenning

Håndskriftsgjenkjenning (kjent som HTR etter det engelske navnet *Handwritten Text Recognition*) er en teknologi innen kunstig intelligens (KI) og maskinlæring som brukes til å forvandle skannet, håndskrevet tekst til maskinlesbar, redigerbar og søkbar digital tekst. Dette brukes nå i stor utstrekning av Nasjonalarkivet og mange store genealogiske selskaper til å gjøre skannede kilder søkbare.

Det finnes også programmer som vi som enkeltpersoner kan bruke til dette. Jeg har hittil prøvd ut tre av disse.

- **Transkribus.org** er en nettside som kan transkribere tekst i skannede dokumenter, men resultatene av det jeg har lastet opp hittil har ikke vært imponerende.
- **ChatGPT**: Jeg skannet en håndskreven side i en fangebok fra Botsfengslet i Kristiania og lastet den opp til ChatGPT. Programmet produserte et fint dokument, men ved nærmere ettersyn viste det seg at teksten slett ikke stemte med originalen. Denne unge mannen, som hadde begått simpelt tyveri, ble her beskyldt for grove sedelighetslovbrudd. Det så ut som om, der programmet ikke hadde klart å dechiffrere teksten, hadde den hentet inn lignende tekst fra et tidligere dokument. Dette kalles i fagspråket for å «hallusinere». Da jeg senere prøvde med kun mindre deler av fangeprotokollen, forstørret, ble resultatet mye mer korrekt. Vi ser her hvilke begrensninger KI har, og at det er viktig å sjekke resultatet.
- **MyHeritage** har også en ny funksjon som heter **Scribe AI**, som både transkriberer

dokumenter man laster opp, gir historisk bakgrunn og forslag til hvor man kan forske videre. Jeg har prøvd ut *Scribe AI* (som finnes under Bilder-menyen) med både engelske og norske dokumenter, og begge ga meg mer imponerende resultater, både når det gjaldt selve transkripsjonen av innholdet samt historisk bakgrunn, enn tilsvarende produkter fra andre selskaper som jeg har prøvd.

Svenske genealogiske begrep

Vi fortsetter med noen flere ord som vi kommer over i løpet av slektsgransking i nabolandet.

Ackuschörskä = Jordmor

Avskedad = Avskjediget (f. eks en soldat)

Backstugusittare = En av lav sosial status som bodde i en fattiglig liten bolig, ofte i utmark, som kunne være bygget inn i en skråning.

Barnbördshus = Fødeinstitusjon

Barnförlämning = Polio, barnelammelse

Betyg = Attest

Bouppteckningar = Skifteprotokoller, oversikter over eiendom og inventar.

Bröstarvinge = Direkte etterkommer, arving.

Fastighetsböcker = Grunnbøker, eiendomsregistre, fortegnelser over fast eiendom.

Folkräkningar = Folketellinger. Sverige har ikke «ekte» landsdekkende tellinger slik som ble tatt opp i Norge eller de fleste vestlige land. Men det er rekonstruert folketellinger i databaser kalt «Sveriges befolkning» eller Befolkningen i Sverige, forkortet til BiS i *ArkivDigital*, bl.a. fra personlister i *husförhörslängder* og *församlingsböcker*. Disse finnes for forskjellige årstall, både i *ArkivDigital* og utgitt som USB-minnepinner av Sveriges Släktforskarförbund, helt opp til vår tid. Tilsvarende for Stockholm 1878-1926 kalles Rotemansarkivet.

Fästehjon = Trolovet par.

Inhyses = Betegnelse på en som leide bolig på en gård, hadde egen husholdning og ikke eide jord selv. Han var heller ikke en del av gårdens regulære tjenere, men kunne f.eks. ernære seg fra håndverk (f.eks. en skomaker) eller sesongarbeid. Kan sammenlignes med norsk «inderst».

Lägersmål = Leiermål, samleie utenfor ekteskap.

Morgongåvo = Morgengave; en verdifull gave (ofte penger eller eiendom) som brudgommen ga til bruden morgenen etter bryllupet. Dette sikret at en brud ikke ble arveløs hvis mannen døde. I Sverige besto morgengaven ofte av et antall «Lod Silfver», og ble nedtegnet i eldre «lysnings- och vigselböcker», ofte med forkortelsen M.G.

Obefintliga = I svenske *husförhörslängder*, lister over personer som tidligere tilhørte sognet som var blitt borte uten å ha meldt flytting til presten; personer uten kjent oppholdssted.

Rotehjon = En som mottok fattighjelp ved å sendes rundt på gårdene til pleie.

Soldatstom = Også kalt soldattorp. Boligen (en slags husmannsplass) til en soldat ansatt under "indelningsverket" (et militært rekrutterings-system). Soldatstommen ble stilt til rådighet for soldaten og hans familie av gårdbrukerne i et lokalsamfunn (en "rote"). Soldaten bodde der gratis og dyrket jorda for å forsørge seg selv i fredstid, i tillegg til sin militærtjeneste. Han fikk også utstyr og lønn av roten, som kunne være i naturalytelser. Da soldaten døde eller ble avskjediget, måtte han/hans familie flytte derfra og neste soldaten overtok stommen.

Statare = Gårdsarbeidere som mottok lønn i naturalia.

Stoff til Østfoldslekt

Skal Østfoldslekt bestå, er bladet avhengig av bidrag fra medlemmer. Din historie er av interesse for andre! Alle bidrag er velkomne, store artikler eller små innlegg slik som gode råd til «Tips» spalten. Om ønskelig kan redaksjonen være behjelpelig med å utforme din historie til en artikkel og skanne bilder.

Frist for stoff til høstnummeret er 18. sept.

Ta kontakt med leder [Henning Pytterud](#) eller redaktør [Margaret H. Strand](#).

Torpare = Husmann

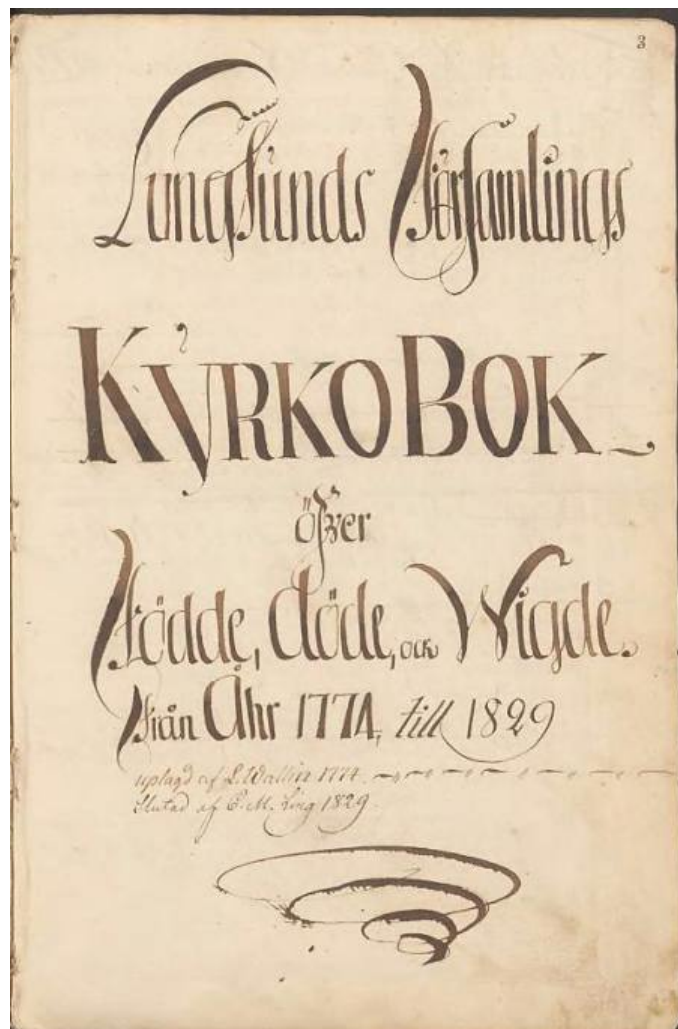
Valloner = Smeder/håndverkere som immigrerte på 1600-tallet fra Vallonia området i sør-øst Belgia. Disse hadde ekspertise i jernproduksjon og kom til bruk i Sverige. Det finnes en forening for etterkommere av valloner: [Sällskapet Vallon-ättlingar](#). Smeder og masovnmestere på norske jernverk kan også være etterkommere av disse.

Det svenske Riksarkivet

Riksarkivet har en søkeside som heter [Digitala Forskarsalen](#), som har både fritekst søk og en omfattende samling skannede kirkebøker og andre kilder. Hittil har kirkebøkene jeg har brukt på nettsiden vært i svart/hvitt, skannet fra de gamle mikrofilmene. Men i dag fant jeg en som kom opp med to alternativer:

Skannad från	
Original	Bild
Mikrofilm	Bild

Og ved å klikke på det første alternativet, «original», fikk jeg en moderne skanning i farger, på lik linje med [ArkivDigital](#) sine.

Lungsjös kyrkoarkiv, Födelse- och dopböcker, SE/VA/13342/C/4 (1774-1829) side 57.

Släktforskardagarna 2026 i Borås

De svenske slektsforskerdagene blir avholdt i Borås den 22. og 23. august. Foreningen Borås Släktforskare er vertskap i år, og arrangementet finner sted på Åhaga messehall.

Har du svenske aner, vil du garantert få utbytte av dette arrangementet. Det vil være mange og varierte utstillingsbord fra arkiv, bibliotek, foreninger og enkeltpersoner; salg av bøker, slektstavler, databaser og andre varer av interesse for slektsforskere; og ikke minst et bra utvalg av spennende foredrag.

Det anbefales å [kjøpe inngangsbillett](#) til en eller begge dager, samt melde seg på de foredragene man er interessert i. Det kan også være lurt å bestille overnatting god tid i forveien.

Les mer om de svenske slektsforskerdagene her: <https://sfd2026.se/>

